

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 54 · 28. februar
Sesjonen 2023–2024

Møte onsdag den 28. februar 2024 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 54):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:15]: Representanten Erlend Wiborg vil framsette to representantforslag.

Erlend Wiborg (FrP) [10:00:30]: Det er en glede på vegne av Fremskrittspartiet, ved representantene Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Sylvi Listhaug, Christian Tybring-Gjedde og meg selv, å fremsette et representantforslag om at kampen mot antisemittisme må styrkes.

Så vil jeg legge fram et omfattende representantforslag på vegne av Fremskrittspartiet, ved representantene Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Morten Wold, Christian Tybring-Gjedde, Silje Hjemdal, Per-Willy Amundsen og meg selv, om konkrete tiltak mot æreskriminalitet.

Presidenten [10:01:06]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:13]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:01:13]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Bjørn Arild Gram, Jon-Ivar Nygård og Ingvild Kjerkol vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Tone Wilhelmsen Trøen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:01:45]: Når jeg besøker sykehus i hele landet, møter jeg dyktige ansatte som vet at de gjør en forskjell i pasienters og pårørendes liv. De gjør også en forskjell når de gir avkall på nok en fridag når det er sykefravær på avdelingen. De stiller opp for kollegaene fordi de vet hvordan det er å jobbe underbemannet på vakt. Det er nok vanskelig for andre å forstå hvor belastende det er å bli ringt etter ofte på en etterlengtet fridag i en tøff turnushverdag. Selv med fast personell som strekker seg, er det ofte nødvendig å leie inn vikarer.

Helsepersonellkommisjonen stilte spørsmål ved om dagens arbeidsmiljølov støtter opp om behovet for å ha tilstrekkelig bemanning, hele stillinger og god kvalitet på tjenesten døgnet rundt. Helseministeren tar stadig vekk et oppgjør med innleie av helsepersonell, men

hva gjør hun egentlig for å løse det underliggende problemet? I et VG-intervju denne uken sier hun:

«Vi må nok søke å tilby større fleksibilitet, og ha et tilbud til dem som ønsker å jobbe mye i perioder. For eksempel med å legge til rette for langvakter og årsturnus.»

Hun sier også i intervjuet at hun har gitt oppdrag til sykehusene om å prøve ut dette. Vel, det hun har bedt helseforetakene om, er mye vagere, nemlig å «vurdere egnede områder for utprøving av alternative arbeidstidsordninger, og iverksette tidsavgrensede utprøvinger med sikte på å vinne erfaringer».

Vi mangler ikke håndfaste erfaringer med dagens system. Arbeidsmiljøloven ble brutt 800 000 ganger ved sykehusene i 2022. Sykefraværet ligger på rundt 10 pst. Bruk av innleie økte med 35 pst. fra 2021 til 2022. Da Vestre Viken helseforetak gjennomførte forsøk med 12,5-timers vakter, opplevde sykepleierne redusert stress, særlig i begynnelsen og slutten av vaktene, og det var nedgang i sykefravær og i bruk av overtid.

Jeg er bekymret for den høye belastningen helsepersonellet står i. Mener statsråden at dagens lovverk gir tilstrekkelig fleksibilitet til å gjennomføre nødvendige endringer?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:03:49]: Representanten Tone Wilhelmsen Trøen tar opp kanskje hovedutfordringen i årene som kommer. Det er en grunn til at denne regjeringen, som noe av det første vi gjorde, satte ned helsepersonellkommisjonen. Vi vet at i framtiden blir det færre fagfolk per pasient. Vi er et samfunn som nå gjennomgår en stor demografisk endring. Vi har passert en million alderspensjonister, og vi vet at tilgangen på fagfolk i framtiden blir knappere. Da må vi investere i de fagfolkene vi har.

Jeg kommer fra et frokostmøte med KS der de presenterte sin følgeevaluering av det som heter Tørn, der kommunene i Norge faktisk har gått foran med å organisere arbeidsprosessene annerledes, med mer fleksibilitet til fagfolkene, årsturnus og langvakter. Dette gir resultater, men suksesskriteriet er at det gjennomføres gjennom godt partssamarbeid. At Høyre raskt tyr til lovverket, har vi sett før, men hvis vi ser på dem som virkelig lykkes, lykkes de gjennom et godt partssamarbeid lokalt. Det er også grunnen til at regjeringen tredoblet bevilgningene til Tørn i revidert nasjonalbudsjett i fjor, og at vi viderefører det også i år. Det oppdraget jeg har gitt til sykehusene, er at de skal gjennomføre slike innovative måter å løse oppgavene på.

Representanten Tone Wilhelmsen Trøen nevnte Vestre Viken. Jeg har også vært på besøk der, på Drammen sykehus, og fått presentert Wibe-modellen – av en Levanger-søster fra mitt eget hjemmeområde – der de

lærer opp helsefagarbeidere til å ta prosedyrer som sykepleiere gjør i dag, med stor suksess, mer heltid og større fleksibilitet. Det er nok veien vi må gå.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:05:55]: Jeg er veldig glad for at vi er enige om utfordringsbildet. Det jeg er opptatt av, er at helseministeren har et veldig stort ansvar for dette som én av partene i arbeidslivet. Høyre – og det vil jeg bare understreke – er for et veldig sterkt og solid partssamarbeid. Men det at vi har en arbeidsmiljølov og arbeidstidsbestemmelser som ikke fungerer godt nok for helsepersonell som er på vakt 24–7 for pasienter som trenger hjelp 24–7, kan vi heller ikke ha berøringsangst for å diskutere. Vi må snakke om det, og helsepersonellkommissjonen peker nettopp på det.

Hva vil statsråden gjøre hvis det er sånn at partene ikke blir enige? Vil statsråden da se til arbeidstidsbestemmelsene og gjøre endringer, og har statsråden tatt konkrete initiativ for å få dette opp i partssamarbeidet?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:06:55]: Jeg representerer et parti som er tuftet på godt partssamarbeid, og jeg tror vi får til de beste løsningene når arbeidsgiver og arbeidstaker ser felles utfordringer og finner løsninger lokalt. Det vil gi den fleksibiliteten som arbeidstakere etterspør i dag. Det at Høyre tyr til mer lovregulering og mer kontroll, viser kanskje noe av forskjellen i tilnærmingen til problemene her.

Jeg har tro på at vi må øke fleksibiliteten i vår felles helsetjeneste. Vi ser at særlig de yngre fagfolkene våre ønsker å jobbe mye i perioder til fordel for å kunne ta lengre friperioder. Jeg tror vi må klare å få til den typen fleksibilitet innenfor rammen av godt partssamarbeid, og det ser vi også mange gode eksempler på. Når noen får det til, kan alle få det til.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:07:50]: Det er ikke uvant at helseministeren velger å angripe. Jeg var veldig tydelig på at jeg mener partssamarbeidet er viktig. Men jeg er ikke den eneste som påpeker at det er utfordringer. De fire direktørene i de regionale helseforetakene sendte et brev til helsepersonellkommissjonen, hvor de var veldig tydelige på behovet for å se på dette. Helsepersonellkommissjonen er tydelig på behovet for å se på dette. Spørsmålet mitt var: Dersom man ikke finner en løsning på dette mellom partene, hva vil statsråden da gjøre? Utfordringen er at vi har et system og arbeidstidsordninger som ikke er rigget for å møte de utfordringene vi får fremover. Helsepersonell sier de er utslitt. Mange slutter i tjenesten, og behovene til pasientene øker. Så dersom man ikke oppnår enighet, hva vil statsråden gjøre?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:08:49]: Jeg opplever egentlig at representanten Wilhelmsen Trøen begyn-

ner i feil ende. Jeg kommer som nevnt fra et frokostmøte i dag, hvor over 100 av landets kommuner har gjennomført ny organisering av oppgavene og fått til det som jeg vil tro er målet til både Høyre og regjeringen, nemlig at fagfolk får brukt kompetansen sin best mulig i møte med pasientene. Jeg tror på å se til de gode eksemplene, og ikke minst ønsker regjeringen å utvide virkemidlene våre. Det er grunnen til at vi også gir kommunene større fleksibilitet. Jeg skal legge fram en nasjonal helse- og samhandlingsplan på fredag. Denne regjeringen vil også gjennomføre en tillitsreform, slik at man får til dette gode lokale partssamarbeidet og muligheten for å jobbe ønsket turnus og løse oppgavene.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:09:52]: Det er interessant at statsråden sier at hun vil utvide virkemidlene som regjeringen har, men hun svarer egentlig ikke på hvilke initiativ hun har tatt i partssamarbeidet for å sikre arbeidstidsordninger som fungerer fremover. Det er mitt spørsmål. Jeg understreker hvor viktig det er at partssamarbeidet fungerer. Jeg er helt enig med statsråden i at Tørn-prosjektet viser gode resultater, men faseten er at det er 800 000 brudd på arbeidsmiljøloven, det er økt bruk av innleie, og det er helseministerens vakt nå. Det ville vært veldig fint hvis hun kunne svare på hvilke initiativ og hvilke diskusjoner man har om dette for å løse det som er den store utfordringen, og som også helsepersonellkommissjonen helt tydelig peker på.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:10:49]: Det svarer jeg mer enn gjerne på. Det første vi gjorde, var å innføre en opptrappingsplan for heltid og god bemanning. Det andre vi har gjort, er å tredoble bevilgningene til Tørn, og så har vi utvidet det til å gjelde hele helse- og omsorgstjenesten. Jeg har gitt oppdrag til sykehusene i flere år gjennom både oppdragsbrev og protokoll, hvor sykehusene blir bedt om å se arbeidsmiljø og pasientsikkerhet i tettere sammenheng. Vi utvider de mer kunnskapsbaserte virkemidlene for første gang så lenge jeg har vært politiker, og lyser ut en egen ordning innen Forskningsrådet som skal gå til forskning og innovasjon i den kommunale helsetjenesten, hvor bemanningsutfordringene faktisk er aller størst.

Vi bruker hele regjeringens virkemiddelapparat for å oppnå det som vi alle er opptatt av, en sterk og bærekraftig offentlig helsetjeneste som ikke bare kan gi god helsehjelp til dem som har bygd landet, men også til den generasjonen som kommer etter oss.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:11:55]: Jeg tror vi er helt enige om målet, og vi er langt på vei også enige om virkemidlene. Utfordringen er at jeg synes det er vanskelig å få tak i om statsråden virkelig tar tak i det underliggende problemet.

Da Solberg-regjeringen i 2015 la til rette for en ny gjennomsnittsberegning, mente Arbeiderpartiet at vi var på bærtur – at det å legge til rette for 12,5-timersvakter ville kunne bety mer deltid i tjenesten. Vi ser altså til en viss grad at man også må bruke lovverket for å få til gode løsninger. Spørsmålet er: Når vi nå har en arbeidsmiljølov og bestemmelser som gjør at man ikke kan avtale f.eks. 12,5-timersvakter for mer enn ett år av gangen, ser ikke også statsråden at man må starte arbeidet med å se på arbeidsmiljøloven og arbeidstidsbestemmelsene samtidig som man gjør de andre tiltakene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:12:59]: De underliggende problemene, slik regjeringen ser det, er at vi mangler fagfolk. Vi har for mye deltid, og fagfolkene våre får ikke brukt tiden sin effektivt til å hjelpe pasientene. Det møter vi med et sett med virkemidler og tiltak. Det er en grunn til at vi satte ned helsepersonellkommisjonen, og at vi følger opp deres anbefalinger år for år i statsbudsjettet. På fredag kommer jeg også med Nasjonal helse- og samhandlingsplan, hvor det vil være et eget kapittel som omhandler den viktigste ressursen i helsetjenesten vår, nemlig fagfolkene.

De underliggende utfordringene våre handler om at samfunnet nå endrer demografi. Vi blir flere som går ut av arbeidslivet enn det vi greier å fylle på med i den andre enden. Det må vi møte bredt og helhetlig, og så må vi sørge for at fagfolk får brukt kompetansen sin til beste for pasientene, ikke til rapportering og kontroll.

Bård Hoksrud (FrP) [10:14:19]: Flere tusen mennesker har forlatt helseyrker, men når jeg hører på statsråden, lurer jeg litt på om tanken i det hele tatt har slått henne om hva det er som gjør at det er sånn. Kan det kanskje ha noe å gjøre med at det er for lite tydelig ledelse, for få folk og for rigide systemer? Det er i hvert fall noe av det jeg får tilbakemelding om når jeg prater med mange som jobber ute i helsetjenesten. De etterlyser mer fleksibilitet og gode ledere som ser en, og ikke minst ønsker mange mer fleksibilitet. Jeg er overbevist om at mer mangfold, som gjør at ansatte i helsevesenet kan få lov til å velge om de ønsker å jobbe f.eks. i det offentlige, ideelle eller private, vil gjøre at flere blir i helseyrker. Hvorfor er staten så imot det? Har ikke statsråden tro på at også helseansatte setter pris på valgmulighet, og at konkurranse om arbeidskraft vil bidra til bedre lønns- og arbeidsvilkår, slik det er på andre områder i arbeidslivet?

Jeg har før kalt det Kjerkol-køer, og de øker og øker. Nå er det over 276 000 som står i kø og ikke får behandling.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:15:26]: Jeg vet ikke hva slags ord jeg skal bruke, men jeg synes det er litt under-

lig at når den offentlige helsetjenesten, vår felles helse-tjeneste, som er til stede over hele landet, og som ivaretar innbyggernes behov for helsehjelp både i kommunehelsetjenesten og på landets sykehus, mangler fagfolk, er svaret til Bård Hoksrud på den utfordringen at flere må få lov til å jobbe privat. Jeg forstår ikke hvordan det skal løse bemanningsutfordringene i landets sykehus eller kommuner. Det må jeg ærlig innrømme.

Det vi har tatt tak i fra dag én, er nettopp disse utfordringene. Jeg kunne ha ønsket at det hadde blitt tatt tak i tidligere. Jeg kan ta Helse nord som eksempel. De har veldig høy grad av innleie. De står for 40 pst. av innleien i hele spesialisthelsetjenesten i en tid da de trenger å bygge kompetanse for den neste generasjonen. Det tar denne regjeringen tak i.

Bård Hoksrud (FrP) [10:16:34]: Det er artig å høre på statsråden, men hun vil altså ikke lytte til helsepersonell og folk som jobber i helsetjenesten, som sier at de ønsker å kunne få lov til å være med og velge. Er du sykepleier, bør du kunne få lov til å velge om du vil jobbe der eller der, og så skal vi bruke dem på best mulig måte. Vi skal bruke den ledige kapasiteten til å hjelpe alle dem som står i helsekø og venter på å få behandling på sykehusene. Det er altså over 276 000, og køene har økt fra helseministeren ble helseminister, med mange, mange tusen. Jeg mener at det er det er viktig å gjøre noe med.

Det er over 80 000 «overligere» på sykehusene som egentlig skulle vært ute i kommunene. Og hva var svaret fra helseministeren og regjeringen? Jo, det var null ekstra plasser i fjor i budsjettet. Det kom riktignok noen til etterpå, men vi trenger å bygge opp kapasiteten, sørge for at det er sykehjemsplasser, og at det er kapasitet til å ta imot «overliggerne», sånn at sykehusene kan behandle flere pasienter.

Hvorfor vil ikke statsråden sørge for at kommunene blir satt i stand til å få på plass flere plasser og få folk tilbake til i jobb, enten det er privat eller offentlig? Det viktigste er at folk får best mulig helsetjenester.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:17:42]: Jeg lytter til helsepersonell. De er faktisk den aller, aller, aller viktigste lytteposten til en helseminister – alltid, uansett hvem det er som har den posten. Og når vi spør helsepersonell – leger, sykepleiere, helsefagarbeidere og fysioterapeuter – om hva som er viktig for dem, er de ganske tydelige i sine tilbakemeldinger. De ønsker tillit og å få brukt kompetansen sin i møte med pasientene. De ønsker mindre rapportering. Derfor fjerner vi en rekke rapporteringskrav, særlig innen psykisk helsevern, hvor ventetiden har økt mest. Derfor gjennomfører vi en tillitsreform i offentlig sektor. Vi sørger for bedre digitalisering, som er brukervennlig og tilrettelagt for

at fagfolkene får brukt kompetansen sin i møte med pasientene og ikke på rapportering, plunder og heft. Vi kobler også arbeidsmiljø og pasientsikkerhet tett sammen fordi det er gjensidig avhengig av hverandre.

Marian Hussein (SV) [10:18:56]: Når man hører representantene fra høyresiden, er det direktørene som har sendt brev, ledere som ønsker mer fleksibilitet til å pålegge ansatte enda mer arbeid i ubekvem tid. Alle vi som har jobbet i helsevesenet, vet at dette er 365 dager med 24 timer i døgnnet-tjenester, som skal gå rundt for veldig mange familieliv også. Helsepersonellkommisjonen var ikke helt enstemmig for at arbeidsgiver bør få mer pisk for å få de ansatte til å jobbe. Hvis vi skal lytte til det helsepersonellet som forlater det offentlige helsevesenet, peker de på at de ikke blir lyttet til, at de ikke får medvirket. Helse nord er kanskje det verste eksemplet på det å ikke lytte til egne tillitsvalgte.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvilke grep gjør statsråden for å øke de ansattes medvirkningsmuligheter i helseforetakene? Hvordan kan vi lytte til dem som gjør jobben?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:20:03]: Jeg synes det er et godt perspektiv representanten Hussein drar opp. Direktørene sendte brev til helsepersonellkommisjonen, og jeg sender brev til direktørene hvert år – et oppdragsbrev. Det er staten og stortingsflertallet, som også SV er en del av, som står bak helsepolitikken i Norge. Vi ønsker å finne de gode løsningene lokalt, at det skal skje gjennom et godt partssamarbeid. Hvis vi ser til de avdelingene og de sykehusene som får til dette, er det nettopp suksessformelen. Det er mulig å få til fleksibilitet, det er mulig å få til god turnusplanlegging, det er mulig å få til langvakter, men det skjer gjennom det gode partssamarbeidet lokalt, og det er denne regjeringens politikk.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:21:07]: Det er freistande å seie at mens statsråden snakkar om auka løyvingar til Tørn, er det stadig fleire sjukepleiarar og anna helsepersonell som for tida rett og slett held på å tørne under trykket av dårleg organisert arbeidskvardag, lite fleksibilitet og ei oppleving av lønsvilkår som ikkje står i stil med utdanning og kompetanse. Det er ein situasjon der eg trur vi for så vidt er einige om verkelegheitsbeskrivinga – vi har grunnleggjande utfordringar i rigging av det offentlege helsevesenet, som må løysast, og det har tar å løyse dei. Då synest eg det er overraskande skuffande at statsråden går ganske langt i intervjuet med VG no nyleg i å leggje eit slags moralsk ansvar på dei sjukepleiarane og andre som no søkjer over til vikarbyrå og bemanningsbyrå, og snakkar om at dei sviktar den norske modellen, at det ikkje er i tråd med den

norske modellen, og nærmast ilegg dei eit personleg ansvar for at dei sviktar. Mi og Venstre si oppleving er ikkje at dei sviktar, men at dei gjer noko som dei føler er heilt nødvendig i ein situasjon der systemet ikkje fungerer godt nok. Kan statsråden seie rett ut at sjukepleiarane sviktar ikkje – det er modellen vi må gjere noko med?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:22:14]: I det VG-intervjuet sa jeg at jeg ikke har noe behov for å legge moralsk ansvar på den enkelte, ikke har behov for å bruke noen merkelapper. Det som er et faktum, er at stadig flere sykepleiere, helsefagarbeidere og også leger og legespesialister går på jobb i vår felles helsetjeneste, forhandler solidarisk om sine arbeidsbetingelser, om lønn og om arbeidstid, og så opplever de stadig oftere at de går på jobb med en kollega som tjener dobbelt så mye, og som jobber når vedkommende har lyst. Det er en ganske nøktern beskrivelse av en utfordring i Norge i dag. Jeg kunne ønsket meg et ordskifte hvor vi så på måten vi bruker ressursene på. Mener representanten Bjørlo at dette er en grei utvikling, eller mener han at bærekraften vår ligger i at vi bruker pengene på annet vis enn gjennom fordyrende mellomledd, som vikarbyråene dessverre er, selv om vi har gjort oss avhengig av dem enkelte steder?

Presidenten [10:23:19]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:23:29]: Lørdag var det to år siden Russlands fullskalainvasjon av Ukraina. Siden den gang har sikkerhetssituasjonen i Europa og globalt forverret seg ytterligere. Autoritære stater, terrororganisasjoner og religiøse fundamentalister er på frammarsj. De forsyner hverandre med våpen og teknologi, og de kjemper en felles kamp mot våre frihetsverdier og demokratiet som styreform. De ønsker å erstatte dette med autoritært styresett, med sensur, med ensretting og tvang. Mens Vesten knapt har økt produksjonen av utstyr, ammunisjon og militært utstyr på to år, advarer en fersk trusselvurdering fra E-tjenesten om at Russlands kampkraft vil være gjenopprettet på førkrigsnivå innen tre–fem år etter at krigen i Ukraina tar slutt.

18 av NATOs medlemsland når målet om å bruke 2 pst. av BNP på forsvaret sitt i år. Det er pinlig at oljerike Norge ikke er blant dem. Fremskrittspartiet har hele veien støttet og vil fortsette å støtte den militære støtten til Ukraina. Vi støtter også å bruke ekstra oljepenger til formålet. Nå må vi bygge opp eget forsvar og kampkraft, og vi bør ha dårlig tid.

Fremskrittspartiet foreslo allerede i mai i fjor å starte arbeidet med ny langtidsplan for Forsvaret. Det tok et halvt år før regjeringen tok initiativ. Hver gang Nammo

har henvendt seg til regjeringen for å kunne øke produksjonen av bl.a. ammunisjon, har det gått måneder før regjeringen har respondert. Dette har vi ikke tid til.

I dag hørte vi i NRK at personell i Forsvaret velger å slutte på grunn av dårlige vilkår. Statsminister Støre lovte nylig at regjeringen vil legge fram en langtidsplan som sikrer Forsvaret de største bevilgningene etter annen verdenskrig. Han sier det vil komme et tosifret milliardbeløp. Kan statsråden klargjøre om denne satsingen vil bety at Norge når målet om å bruke 2 pst. av BNP på Forsvaret før 2026?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:25:39]: Det er ingen tvil om at vi står i en mer alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon. Krigen i Ukraina har, som representanten nevnte, nå vart i over to år, og EOS-tjenestene la som nevnt nylig fram sine åpne trusselvurderinger, hvor man beskriver en nokså dyster situasjon.

Noe av det første regjeringen gjorde etter regjeringsskiftet, var å sette ned to kommisjoner: forsvarskommisjonen og totalberedskapskommisjonen. Det var før krigsutbruddet, men vi har jo sett at den sikkerhetspolitiske situasjonen har utviklet seg i negativ retning over tid. Vi ønsket en grundig vurdering av behovet for å styrke forsvar, sikkerhet og beredskap i den tiden vi står i. Det er jo ikke hverdagskost at man setter ned kommisjoner heller – sist gang var etter den kalde krigens slutt og Murens fall.

Nå står vi i et nytt tidsskille, og det er nødvendig å gå tungt inn i dette. Vi jobber veldig grundig med en ny langtidsplan for forsvarssektoren. I motsetning til tidligere prosesser involverer vi og har dialog med Stortinget i arbeidet før vi skal legge den fram, nettopp fordi det vil være viktig for Norge at vi står mest mulig samlet i forsvars- og sikkerhetspolitikken. Det er ikke noen tvil om at vi nå er nødt til å bruke betydelig mer ressurser på dette feltet, slik som statsministeren og finansministeren også har antydnet. Hvis det er noe som er pinlig med 2-prosentmålet, vil jeg si at det er at Norge aldri forpliktet seg – etter at vedtaket kom i 2014, for ti år siden – og meldte inn til NATO at man ville nå 2-prosentmålet. Det har denne regjeringen gjort. Vi trapper opp forsvarsbevilgningene raskt og håper å nå dette senest i 2026.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:27:28]: Det er helt riktig at vi må stå mest mulig samlet. Jeg håper vil finne en løsning.

Fremskrittspartiet har i motsetning til regjeringen vært tydelig på at den militære støtten til Ukraina bør holdes utenfor når Norge skal nå målet om å bruke 2 pst. av BNP på Forsvaret. I et svar på et skriftlig spørsmål nylig skrev forsvarsministeren at NATO-allierte har ulike rammer for støtten til Ukraina, og at det fører til ulik praksis for hvordan den enkelte allierte rapporterer ut-

gifter til militær støtte til Ukraina. Videre skriver forsvarsministeren at det forventes at det i løpet av februar 2024 vil komme en oppdatering av disse retningslinjene for hvordan dette skal inngå i definisjonen av forsvarsutgifter.

Kan statsråden redegjøre for hvem som lager disse oppdaterte retningslinjene, og hvordan endringene vil påvirke hvordan regjeringen regner inn forsvarsutgiftene?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:28:27]: Det er i NATO man formulerer retningslinjene for hvordan man vil beregne den støtten. Vi rapporterer til NATO jevnlig – årlig – om våre forsvarsutgifter. Det er en del av artikkel 3 i Atlanterhavspakten om at alle land har et ansvar for å bidra til sitt eget forsvar og inn i alliansens arbeid. Derfor rapporterer vi selvfølgelig i tråd med de kriteriene som ligger der.

Når vi har tatt med deler av den militære støtten til Ukraina i beregningene, er det med utgangspunkt i at det er utrolig viktig for oss at Ukrainas forsvarskamp lykkes. Når vi betaler inn til NATOs fond som brukes til støtte til Ukraina, er det full enighet om at det regnes inn i forsvarsbudsjettet i Norge. Det vil også være naturlig at vi bruker andre fondsmekanismer på samme måte.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:29:37]: Terrorangrepet fra Houthi-militsen mot sivile skip i Rødehavet fortsetter. Flere allierte NATO-land, som Danmark og Nederland, sluttet seg tidligere i vinter til en samlet uttalelse som en siste advarsel til militsen. Siden har allierte, som bl.a. Storbritannia og USA, gjennomført flere angrep for å ta ut våpenlageranlegg, droner, radarer og helikoptre for å beskytte den sivile skipstrafikken i området. EU har også sendt krigsskip.

Selv om Norge har en av verdens største handelsflåter og bør ha all interesse av å beskytte skipstrafikken i området, har regjeringen så langt valgt å gå en helt annen vei enn flere av våre allierte. Man har forsøkt seg på et mislykket solodiplomati ved å ha dialog med Houthi-terroristene – uten resultat. Det er oppsiktsvekkende naivt. Kan statsråden avklare om det er aktuelt for regjeringen å støtte allierte med militære kapasiteter for å beskytte den sivile skipstrafikken i Rødehavet?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:30:40]: Vi står i en alvorlig situasjon i Rødehavet. Houthi-bevegelsens uakseptable angrep mot sivil skipsfart i Rødehavet og Adenbukta truer maritim sikkerhet, fri navigasjon og internasjonal handel. Det er i Norges interesse at verdenshandelen er fri, og at handelsflåtene kan ta i bruk havene. Det er viktig for Norge, som er en veldig stor sjøfartsnasjon.

Den 18. desember besluttet regjeringen å delta i Operation Prosperity Guardian, en operasjon innenfor

rammen av Combined Maritime Forces. Det norske bidraget består av inntil ti stabsoffiserer med unik kompetanse innenfor koordinering av sivil og militær skipsfart. Operasjonen har til hensikt å beskytte sivil skipsfart i Rødehavet.

Jeg har ikke fra Stortingets talerstol i dag noe nytt å melde om eventuelt annet bidrag fra Norge. Det er noe som selvsagt vurderes løpende.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:31:50]: På mandag møttes NATO-landenes toppledere i Paris for å diskutere ytterligere militære bidrag til Ukraina i landets frigjøringskamp mot Russland. Ifølge flere medier antydet Frankrike at man ikke kan utelukke at landet vil sende bakkestyrker til Ukraina. Frankrikes president begrunnet dette med at Europas sikkerhet er avhengig av at Russland lider nederlag i krigen mot Ukraina. Videre sa han at landene som tidligere sa «aldri», var de samme som for to år siden sa «aldri stridsvogner, aldri fly, aldri langtrekkende missiler». Statsminister Støre var til stede på møtet. Regjeringen har tidligere vært klar på at Norge aldri kommer til å ha soldater på bakken i Ukraina. Er regjeringen like skråsikker i dag?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:32:34]: Det foreligger ingen planer om å delta med norske soldater i Ukraina.

Hårek Elvenes (H) [10:32:51]: Sett i lys av det skrikende behovet for militær hjelp til Ukraina – kan det være aktuelt å forsere den militære bistanden i Nansen-pakken utover det som ligger i planene? Gitt at man gjør det, vil regjeringen bruke samme prokuratorknep og henføre det til forsvarsbudsjettet og selge det ut som en styrking av vårt nasjonale forsvar, slik som regjeringen kommuniserte i statsbudsjettet for 2024? Da man dekomponerte det, så man at 7,5 mrd. kr var til Ukraina-støtte og ble tatt til inntekt for en styrking av vårt nasjonale forsvar. Sikkerhetspolitisk er det selvfølgelig klokt, men det er vel ingen direkte sammenheng mellom den militære støtten til Ukraina og styrking av vårt nasjonale forsvar? Så det er egentlig to spørsmål.

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:33:44]: Først til presentasjonen av statsbudsjettet for 2024: Det som ble presentert som vekst i forsvarsbudsjettet fra saldert budsjett for 2023 til 2024 knyttet til Ukraina, var 4,5 mrd. kr og ikke 7,5 mrd. kr.

Når det gjelder Nansen-programmet, er det en styrke ved det at det både er langsiktig og fleksibelt, og det er mulig å gjøre forflytninger av støtten til Ukraina mellom sivile og militære formål og mellom år. Vi har et eksempel på at vi nettopp har gjort det, da vi i 2023 flyttet 2,5 mrd. kr fra senere års militære bidrag til å styrke støt-

ten til Ukraina i 2023. Så det er noe som løpende vurderes. Den fleksibiliteten ligger som sagt i programmet.

Ola Elvestuen (V) [10:34:49]: Lørdag var det to år siden det russiske fullskalaangrepet på Ukraina, og Ukraina har jo vært i krig i ti år. For et par dager siden leste jeg i Dagens Næringsliv et sitat av den gamle amerikanske generalen Douglas MacArthur. Han kunne jeg ha sagt mye om, og sitatet er godt:

«Historien om nederlag i krig, eller i all annen menneskelig aktivitet, kan nesten alltid summeres i to ord: For sent.»

Ukraina er nå i en veldig vanskelig situasjon. De mangler materiell, og de mangler ammunisjon, og initiativ betyr alt. Nå har Tsjekkia tatt initiativ og sagt at de kan framskaffe rundt 800 000 artillerigranater, som Ukraina mangler, hvis de bare får med seg flere land i Europa på finansieringen. Da blir mitt spørsmål: Vil regjeringen vise initiativ og bidra til å finansiere denne ammunisjonen som Ukraina så sår trenger?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:35:59]: Nansen-programmets ramme er omfattende, også støtten til militære formål. Vi foretar løpende vurderinger av hvordan vi best mulig skal innrette bruken av midlene for å støtte Ukrainas behov. Vi har nær dialog med Ukraina i de prioriteringsdiskusjonene vi har. Noe vi har løftet veldig høyt opp, er bl.a. treningsmisjonene. Vi har en omfattende treningsmisjon i mange land, både i Norge og i utlandet, for å trene ukrainske soldater. Vi har prioritert luftvern, og vi har også – innenfor de rammene vi har – donert nokså mye artilleriammunisjon.

Vi varsler jo ikke på forhånd hva slags mulige kommende donasjoner som kan være aktuelle, men vi ser også på det tsjekkiske initiativet, og vi har også tidligere kjøpt artilleriammunisjon produsert i andre land i forbindelse med donasjoner til Ukraina. Det er en løpende vurdering og noe som vi også konsulterer Stortinget om.

Ola Elvestuen (V) [10:36:56]: Jeg tror at nettopp i den situasjonen vi nå er i, trenger dette å varsles hvis Norge ønsker å støtte opp under Tsjekkias initiativ. Vi er i en situasjon hvor vi ikke får en beslutning, eller det tar i hvert fall tid i Kongressen i USA, og vi trenger å vise at det vil oversendes mer ammunisjon. Nederland har vært tydelig, Canada og Danmark har uttalt seg, og det har også andre land. Jeg tror det vil være viktig for Norge også om vi er med, nettopp for å få flere land til å støtte Tsjekkia, og at vi også er tydelige på å uttale dette utad.

Mitt spørsmål er igjen: Vil statsråden være med på å ta initiativ så også Norge er tydelig på at vi vil støtte Tsjekkias initiativ – også sånn at vi kan få flere land med på dette, og at vi ikke blir den siste som eventuelt sier at vi også er med?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:37:52]: Som jeg sa, er Norge til enhver tid i dialog med allierte og partnere om tiltak som kan bidra til å dekke høyt prioriterte ukrainske militære behov. Det tsjekkiske initiativet om tilskudd til kjøp av ammunisjon er blant disse. Samtidig har vi prosesser i eget land når det gjelder produksjon av artilleriammunisjon for donasjoner til Ukraina, bl.a. i det svensk-norsk-danske initiativet hvor det er etablert økt produksjonskapasitet som nettopp kan understøtte Ukraina.

Det er aktuelt å vurdere bidrag både fra Norge og fra andre land når det gjelder artilleri og andre behov som Ukraina har.

Presidenten [10:38:33]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Marian Hussein (SV) [10:38:50]: I den senere tid, og som debattert under et tidligere hovedspørsmål, har det vært flere oppslag om sykepleiere som får betydelig høyere årslønn gjennom vikarbyråer enn gjennom fast ansettelse. I det mye omtalte VG-intervjuet med statsråden, som vi hørte om i sted, sa hun:

«De jobber når de har lyst, tjener mer og har andre betingelser. Det er i ferd med å utfordre den norske arbeidslivsmodellen.»

Vi i SV deler denne bekymringen, for vi er avhengig av et godt partssamarbeid hvis vi skal få gjort oppgavene i helsetjenesten. Disse få ansatte påfører staten og kommunene enorme kostnader. Tall fra 2022-regnskapet viste at helsetjenesten brukte 3,6 mrd. kr på innleie. Samtidig vedtok regjeringen nye regler for innleie som gjelder for resten av arbeidslivet, med unntak for helsetjenesten, noe SV stemte imot. Men regjeringen navigerte i den saken sammen med et flertall fra høyresiden for å gi unntak til helsetjenesten. Forslaget om å ikke inkludere helsepersonell gikk en samlet fagbevegelse imot, altså Fagforbundet, LO, Norsk Sykepleierforbund, Unio og YS. Alle var sterkt kritiske til at det skulle være tillatt å bruke vikarbyråer i helsevesenet. Målet med de nye reglene i andre sektorer var jo å gi de tillitsvalgte mer makt, og at på de plassene det var behov, skulle de tillitsvalgte gi lov.

Dersom statsråden mener den dramatiske økningen i bruk av vikarbyråer og innleie utfordrer den norske arbeidslivsmodellen, ønsker jeg å vite hvordan statsråden planlegger å styrke organiseringen av arbeidslivet, også innenfor helsevesenet.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:40:59]: Det er en betydelig utfordring at omfanget av innleie i helsetjenesten har blitt så stort. Jeg tror både jeg og representanten Hussein hadde ønsket oss at dette ble tatt ordentlig tak i tidligere, men vi er der vi er. For regjeringspartiene vil

le det ha vært for begrensende for helsetjenestens evne til å gi forsvarlig helsehjelp å skulle ha gått inn for et forbud mot innleie i helsetjenesten. Kravet om faglig forsvarlighet og pasientenes behov må komme først. Men vi er nødt til å møte denne utviklingen med bedre virkemidler enn det den forrige regjeringen foreskrev. Vi er nødt til å ha tillit til at man lokalt kan utarbeide gode, fleksible løsninger som er attraktive for fagfolkene våre.

Jeg har vært så heldig at jeg har fått lov til å besøke noen som har fått til dette, som har greid å rekruttere vikarer tilbake til faste ansettelser. Det krever tillit mellom partene, og det krever at vi ser og tenker utenfor boksen. Derfor har også regjeringen styrket de statlige virkemidlene til nettopp denne typen innovativ tenkning overfor kommunene, gjennom bl.a. økningen i Tørn-bevilgningen, mer til forskning og utvikling og også gjennom opptrappingsplanen for heltid og god bemanning.

Marian Hussein (SV) [10:42:33]: Det er veldig godt å høre at statsråden stadig er på besøk hos noen som får det til. Vi som har jobbet i helsevesenet, og som har hatt roller hvor vi har vært både ansatte og mellomledere, har jo òg erfaringer med hvordan vi kan få dette til. Mitt spørsmål handlet jo ikke om det. Det handlet om at man aktivt har gått inn for å gi unntak til helsevesenet, som er med på å svekke de tillitsvalgtes muligheter til å påvirke. Det er ikke sånn at alle arbeidsgivere faktisk lytter til de tillitsvalgte. Helsevesenet er en av de få plassene hvor veldig mange av de fast ansatte er organisert. Da kunne man få til noe langsiktig, i stedet for at vi nå bruker mye mer penger på innleie enn det vi bruker på f.eks. Tørn-prosjektet, som statsråden har vist til flere ganger.

Spørsmålet mitt er: Er dette lurt, og hvilke grep vil statsråden foreslå for at vi får et bedre organisert arbeidsliv også i helsevesenet?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:43:40]: Tørn er lurt, det funker. Det er evaluert, og resultatene er veldig gode. Vi har også andre virkemidler og tilnærminger som funker. Det er lurt. Å gjøre seg avhengig av innleie er ikke lurt. Det tror jeg alle kan være enige om. Det å betale for fordyrende mellomledd og ikke kunne bygge opp om det gode partssamarbeidet lokalt gjennom faste, hele stillinger, gir oss mindre fleksibilitet, og det gjør at vi bruker ressursene feil. Jeg er åpen for alle gode forslag som gjør at vi ikke trenger å være avhengig av innleiebyråer. Det er det som preger politikken til denne regjeringen.

På fredag skal jeg legge fram Nasjonal helse- og samhandlingsplan. Da kommer vi også med virkemidler som vi mener skal bidra til at vi klarer å rekruttere og beholde fagfolk, og avskaffe denne avhengigheten til de fordyrende mellomleddene som vikarbyråene utgjør.

Marian Hussein (SV) [10:44:48]: Det er godt å høre, og vi er mange som gleder oss til fredag og til helse- og samhandlingsplanen. Der forventer vi tiltak som monner for å løse både de strukturelle utfordringene helse-tjenestene våre står i, hvor driften utfordres av investeringskostnadene, og også at helsepersonells ve og vel utfordres av en stadig presset økonomi.

Mitt spørsmål er på hvilken måte disse unntaksbestemmelsene i arbeidsmiljøloven, som jeg fortsatt er opptatt av, vil bli adressert i en slik plan? For arbeidsgiverpolitikken til statsråden kan ikke tilrettelegge for at vi idylliserer vikarlivet sånn som situasjonen er nå, og at vi sitter og tvinner tommeltotter mens flere og flere sykepleiere og leger – de som faktisk har mulighet til å velge – stadig vekk velger vekk fast ansettelse i helsevesenet.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:45:57]: Regjeringens arbeidsgiverpolitikk bygger opp om det gode partssamarbeidet som kjennetegner i arbeidslivet i Norge. Innenfor min sektor er hele, faste stillinger det som skal være standarden, sånn som man har lyktes med i andre sektorer hvor man også har turnusarbeid og vaktbelastning. Det er målet til regjeringen, og vi bruker hele virkemiddelapparatet vårt – ikke bare de jeg sitter med i Helse- og omsorgsdepartementet, men også i andre departement, for å bygge opp om det.

Marian Hussein (SV) [10:46:37]: Tidligere denne uken kunne vi lese om et vikarbyrå som slo seg konkurs etter at ti sykepleiere fra Spania og Latvia hadde bedt NSF, Norsk Sykepleierforbund, i Oslo om hjelp til å få utbetalt feriepengene fra dette norske vikarbyrået som de hadde tatt oppdrag for. Dette vikarbyrået slo seg altså konkurs etter at NSF la fram et krav på vegne av sine medlemmer. Samtidig kunne denne artikkelen i sykepleien.no vise til at han som står bak dette vikarbyråselskapet, har startet opp to nye vikarbyråselskaper. Så mitt spørsmål til statsråden er: Mener statsråden at dette er god politikk, som skjer i den rød-grønne regjeringens periode, og hvilke grep vil regjeringen ta for at dette ikke skjer igjen?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:47:44]: Regjeringen heier ikke på vikarbyråene. Det tror jeg er ganske tydelig, både i Hurdalsplattformen og i alle dokumenter, initiativ og forslag som jeg har lagt fram for Stortinget. Vi ønsker hele, faste stillinger, og vi ønsker å styrke den norske arbeidslivsmodellen. Det eksempelet representanten Hussein viser til, er også et eksempel på kraften til sterke fagforeninger i Norge, hvor man nå velger å ta enkeltaktører til retten. Vi står for en arbeidsgiverpolitikk som er godt forankret i verdigrunnlaget til Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Jeg er også veldig glad for at SV støtter oss i de aller fleste sakene som handler om arbeidsgiverpolitikk.

Presidenten [10:48:32]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:48:42]: Mitt spørsmål går til helseministeren.

I flere år har ansatte, fagfolk, pasient- og brukerorganisasjoner og lokalbefolkningen flere steder i landet protestert høylytt mot en sykehuspolitikk der bedriftsøkonomisk tenkning settes foran befolkningens trygghet, tilgang til gode helsetjenester og folkestyret. Livsviktige tilbud står i fare for å bli lagt ned, selv om Stortinget i mange tilfeller har vedtatt det motsatte.

Statsråden har varslet at det på fredag kommer en nasjonal helse- og samhandlingsplan. Dette er planen som regjeringen ved flere anledninger har pekt på skal løse de store utfordringene helsetjenesten står overfor, bl.a. at den skal sikre mer likeverdige tjenester i hele landet. For Rødts del mener vi at en betydelig del av problemet er den såkalte innsatsstyrte finansieringen, altså måten sykehusene delvis finansieres på. En effekt av dette systemet er at hvilke behandlinger sykehuset utfører, ikke bare avgjøres av hva det faktiske behovet er, men av hva som er verdsatt høyest økonomisk for sykehusene. Når sykehusene styres etter en sånn markedsmodell, fører det til at tilbud som ikke anses som lønnsomme, sentraliseres eller legges ned – som vi bl.a. har sett innenfor fødsels- og barselomsorg. Dette er et politisk skapt problem – det er iallfall ikke naturkreftene som har gitt oss innsatsstyrt finansiering – noe som betyr at det også må finnes en politisk løsning på det hele.

Så mitt spørsmål er: Hva vil statsråden gjøre med helseforetaksmodellen og den innsatsstyrte finansieringen for å sikre demokratisk kontroll over sykehusene og sikre en styrket offentlig velferd?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:50:25]: Jeg går nok ikke god for hele problembeskrivelsen til Rødt.

Jeg mener vi har en modell som legger opp til demokratisk styring av den viktige spesialisthelsetjenesten vår – lokalsykehus, regionsykehus og det samlede tilbudet. Men vi har noen av de samme bekymringene. Vi har økt grunnfinansieringen av sykehusene siden vi tiltrådte. Vi har redusert andelen innsatsstyrt finansiering fra 50 pst. til 40 pst., og vi har også varslet, som representanten Sneve Martinussen påpeker, at vi kommer til å gjøre større endringer. Vi kommer til å legge om måten vi finansierer sykehus på i Nasjonal helse- og samhandlingsplan.

Det er tre viktige endringer her. For det første legger vi til grunn at sykehusene skal få dekket 100 pst. av kostnadene som følger med at vi blir en eldre befolkning. Det har i 15 år vært 80 pst., og nå har vi kommet til et punkt i historien hvor effektiviseringsgevinsten må sies å være tatt ut, og ikke virker logisk lenger.

For det andre vil vi endre på rentemodellen som gjelder for tilbakebetaling av lån til store og helt nødvendige investeringer. Regjeringen går inn for at den tidligere rentemodellen, som gjaldt fram til 2018 og ble endret av den forrige regjeringen, skal gjøres gjeldende for alle prosjekter. Det vil gi betydelig reduserte kostnader til sykehusene over tid, og det vil likebehandle alle lån.

For det tredje reduserer vi også kravet til egenkapital for å gå i gang når vi bygger nye sykehus. Vi legger til grunn at låneandelen i de nye prosjektene skal utgjøre inntil 90 pst. av styringsrammen. Vi kommer også til å gå ytterligere ned på den innsatsstyrte finansieringen. Jeg mener dette skal bidra til større forutsigbarhet, for det som er den store utfordringen framover, er tilgangen på fagfolk, og det er det som avgjør hvor god helsehjelp vi greier å gi til norske innbyggere.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:52:33]: Dette var gode signaler fra helseministeren, som alle går i en retning som Rødt er fornøyd med. Vi må kanskje vente til fredag for å få detaljene om innsatsstyrt finansiering.

Spesielt føde- og barselomsorgen er veldig spesiell, og her trenger man ikke bare å høre på Rødt. En rapport fra Helsedirektoratet i 2020 beskriver at systemet med DRG-poeng gjør at man får bedre poengsum når det oppstår komplikasjoner, rifter når man bruker sug eller tang, mens man ikke får poeng for å forebygge dette – alt det man gjør for å få fødselen til rett og slett å gå litt bedre for både damen som føder og ungen som skal ut. Ikke minst faller viktige ting som ammeveiledning utenfor finansieringssystemet. Det er grunner til at Rødt mener at føde- og barselomsorgen ikke er spesielt velegnet til å bli finansiert på en slik måte. Man ser at mange kvinner er misfornøyd med føde- og barselomsorgen i dag, og det handler nettopp om at de myke oppgavene som skal gjøres for å unngå problemer, blir nedprioritert, mens det som er mer teknisk komplisert, får mer støtte.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:53:40]: Når vi øker grunnfinansieringen og demper den innsatsstyrte, gir vi større rom for prioritet til disse grunnleggende funksjonene som skal være på alle lokalsykehus – akuttfunksjoner som er nødt til å være der, enten det er mange eller få pasienter i akuttmottaket, og fødsler, enten de skjer ofte eller de skjer sjelden. Den største utfordringen er å ha personell som er i stand til å ivareta pasientenes ulike behov, og som har nok trening med tanke på komplikasjoner, i og med at vi snakker om fødsels- og barselomsorgen. Den faglige forsvarligheten må alltid ligge til grunn når landets fødende kvinner skal oppleve den gledelige erfaringen det til slutt er – etter alt slitet – å bli mor.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:54:35]: Jeg vil fortsette litt på føding, for jeg tenker at det er noe av det

mest verdifulle arbeidet som gjennomføres her i landet. Nettopp det å ha folk på jobb er en viktig prioritering. Da er det veldig synd at en del av de stedene der jordmødre har trivdes på jobb, nå enten er truet eller er lagt ned, slik som ABC-klinikken i Oslo. Det som har skjedd, er ikke at de har sluttet som jordmødre, men at de har startet egen privatpraksis. I en VG-sak i dag kunne vi lese om vordende mødre som velger å betale for en fødsel hos de jordmødrene som tidligere jobbet på ABC-klinikken. Dette er en utvikling som jeg er sikker på at helseministeren er enig med meg i at ikke er god. Da får vi et todelt system der noen kan betale for et alternativ som andre kvinner i Oslo ikke har anledning til å velge. Det er akkurat de samme fagfolkene, så det skiftet har verken gitt flere eller for så vidt færre jordmødre.

Mitt spørsmål er: Er det i tråd med regjeringens politikk at vi kan få et todelt føde- og barseltilbud i landet?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:55:36]: Vi har et differensiert fødselstilbud i Norge. Vi har tre typer fødetilbud: Vi har jordmorstyrte fødetilbud, som representanten Sneve Martinussen nevner, vi har fødeavdelinger hvor man kan foreta keisersnitt og har tilgang på anesthesi, og så har vi kvinneklinikker for dem som har risikovangerskap og risikofødsler, og som kan ha behov for nyfødtintensiv behandling etterpå. Det er hvordan vi bruker de samlede ressursene, som avgjør hvor differensiert man klarer å være på det enkelte sykehus. Jeg vil oppfordre representanten til å besøke de nye glassblokkene i Bergen. Der har man et jordmorstyrt fødetilbud, men så kan man bare ved å ta heisen opp eller ned i etasjene – jeg er usikker på om jeg sier rett nå – nå det avanserte og nyfødtintensiv hvis det skulle være behovet. Det gir en god fleksibilitet til fødekvinne i Bergen.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:56:42]: Det gjør jeg gjerne, men jeg fødte selv på akkurat et slikt sted i Oslo som heter ABC-klinikken, der det var rett bort en gang for å komme til nettopp det spesialiserte området. Det er nettopp det som er mye av kritikken, som også Helsedirektoratets rapport for så vidt belyser, av innsatsstyrt finansiering i føde og barsel. De jordmorstyrte avdelingene bruker mye mindre avansert inngripen, og de har et resultat der man får mindre komplikasjoner – til glede for alle. Problemet med foretaksmodellen er at ikke finansieringssystemet, men heller ikke helseministeren kan ta direkte kontroll over denne utviklingen, slik som jeg ser det. Jeg er for så vidt glad for at helseministeren har sagt at hun vil riste i foretaksmodellen på fredag, når hun legger fram sin plan.

Spørsmålet blir da: Hvor mye risting kan vi forvente, og blir det en ny kurs i helsepolitikken?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:57:33]: Det blir litt rising på fredag.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:57:35]: Men det blir ingen føding!

Presidenten [10:57:36]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:57:56]: Den sikkerhetspolitiske utviklingen i Ukraina og i nærområdene våre er ytterligere forverret etter to års brutal krig fra Russland. Nå har også – dessverre – russiske styrker framgang på bakken. Mye av det skyldes at man på ukrainsk side har mangel på ammunisjon. Særlig artilleriammunisjon er det prekært behov for. Ukrainske styrker rasjonerer nå med artilleriammunisjonen, mens russiske myndigheter fortsetter å produsere ammunisjon.

Utenriks- og forsvarskomiteen var nettopp på reise til Ukraina, og dialogen med våre motparter handlet selvfølgelig om å utløse støttepakkene fra både EU og USA. EU har sagt ja til sin, vi vet vi ikke om og når USA vil stemme gjennom sin pakke i Kongressen. Så er også manglende produksjonskapasitet på ammunisjon og forsinkelser i leveranser av militært materiell et stort problem for Ukraina.

For at Ukraina skal kunne forsvare seg mot de intensiverte russiske angrepene som vi ser nå, viste Tsjekkias president, Petr Pavel, nylig til et initiativ fra Tsjekkia for å kunne kjøpe inntil 800 000 artillerigranater fra land utenfor Europa. I møtet som har vært i Paris de siste dagene, har nå til sammen 15 land forpliktet seg til denne planen. Nederland har varslet at de vil bruke 100 mill. euro, Danmark har varslet at de vil kjøpe 15 000 artillerigranater, osv.

Mitt poeng er at det haster med å kunne gi Ukraina mer ammunisjon. Dette er et initiativ som, ut fra det som sies, må kunne leveres relativt raskt, raskere enn produksjonskapasiteten i Europa kan fylle opp gjennom ordinær produksjon. Hastaspektet er også sterkt understreket fra Ukrainas side. Jeg har litt vanskelig for å se hvorfor Norge ikke kan signalisere at de også ønsker å støtte dette initiativet.

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:00:06]: Nå mener jeg at jeg for så vidt svarte på det spørsmålet tidligere i spørretimen, men for å gjenta det: Norge stiller opp tungt og bredt for Ukraina med militær støtte, som vi har forankret i Nansen-programmet, som har enstemmig tilslutning her i Stortinget. Støtten skjer langs ulike spor, ved at vi tar fra egne beholdninger, hvilket vi har gjort når det gjelder artilleriammunisjon, ved at vi kjøper direkte fra industrien, hvilket vi også har gjort og gjør når det gjelder artilleriammunisjon, og også ved at

vi kjøper fra andre lands beholdninger. Det har vi også gjort tidligere når det gjelder artilleriammunisjon. Derfor er det et fortløpende arbeid med å jobbe fram nye donasjoner og støttetiltak til Ukraina. Det konsulterer vi også Stortinget om.

Som jeg sa: Det er aktuelt for Norge å vurdere det tsjekkiske initiativet, og vi har nær dialog med våre allierte og med Tsjekkia om akkurat det.

Jeg må bare si at det er en rekke presserende, for ikke å si akutte, behov i Ukraina. Det er ikke bare artilleriammunisjon, det er f.eks. luftvern, som bestandig står aller øverst på listen over behov som Ukraina har. Norge har gjentatte ganger bidratt med støtte knyttet til det, også langs de ulike sporene som jeg nå nevnte. Så det er mange behov i Ukraina. Det er slik at stadig mer av støtten vi nå gir til Ukraina, kanaliseres gjennom de ulike koalisjonene som utvikler seg, kapabilitetskoalisjoner til støtte for Ukraina. Norge er bl.a. medleder i den maritime kapabilitetskoalisjonen. Det betyr ikke at vi ikke samtidig også vrir ressurser mot akutte, konkrete enkeltbehov, som artilleriammunisjon er et eksempel på.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:02:06]: Når statsråden nevner ulike koalisjoner, er det jo nettopp nå på vei en ny koalisjon som skal bidra til å gi Ukraina artilleriammunisjon, som de sårt trenger.

Ja, det er mange akutte problemstillinger, og Stortinget er selvfølgelig godt kjent med disse. Stortinget er selvfølgelig også klar til å bli konsultert om dette når som helst, når regjeringa har tatt en beslutning, for dette haster. En av grunnene til at dette haster, er at Europa ikke har nok produksjonskapasitet. Det betyr også at når Norge har vært sene med å øke produksjonskapasiteten, og det ikke har gått fort nok i Europa, er det et poeng i denne sammenhengen at når EU i dag varsler at de innen utgangen av 2025 kan øke produksjonskapasiteten opp til to millioner artillerigranater per år, er det altså her en mulighet til å utløse 800 000 artillerigranater nå. Og det trengs for at Ukraina skal håndtere frihetskampen sin.

Det er ingen som forventer at vi skal gå i detalj om når og hvor og hvordan dette eventuelt skal leveres, men et tydelig signal fra Norge nå om at vi stiller oss sammen med de 15 landene som til nå har sagt ja, ville være veldig kjærkomment.

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:03:16]: Det viktigste, hvis vi holder oss til artilleriammunisjon, er at det via ulike kanaler kommer mer artilleriammunisjon til Ukraina. Og det pågår med norsk støtte donasjoner av artilleriammunisjon til Ukraina – ikke nødvendigvis fra det tsjekkiske initiativet. Det viktigste er at vi bidrar med ressurser for å støtte Ukraina med artilleriammunisjon, og det pågår jo nå.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:03:43]: Den brutale krigen i Ukraina påvirker selvfølgelig også våre nærområder sterkt, og det er en forverring i utviklingen. Det har også Etterretningstjenesten i sin årlige ugraderte rapport gitt et klart signal om.

Akkurat nå opplever Finnmark det aller høyeste nivået av russisk GPS-jamming, kanskje det høyeste nivået noensinne. Det har siden nyttår vært hele 44 dager der GPS-jamming har funnet sted, og som både forsvarsministeren og jeg godt vet, utgjør dette en betydelig trussel mot både sivil og militær aktivitet i Norge. For noen dager siden skjerpet det russiske regimet retorikken mot Norge da visestatsminister Trutnev hevdet at russiske rettigheter på Svalbard er truet, og at dette bør anses på samme måte som Russlands kamp for suverenitet i Ukraina.

Dette er en ganske alvorlig tilstramming, og mitt spørsmål til statsråden er: Hvilke vurderinger gjør regjeringa av denne situasjonen, som er forverret bare i løpet av de siste ukene, og vurderes det andre og nye tiltak for å håndtere denne situasjonen?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:04:49]: Siden 2017 har det vært registrert flere tilfeller av forstyrrelser på GPS-signaler i luftrommet over Finnmark, og de har skapt utfordringer for sivil luftfart. Så var det en nedgang en periode, men etter invasjonen i 2022 har vi sett en markant økning i omfang og frekvens. Fra norsk side er GPS-forstyrrelser tidligere blitt tatt opp med russiske myndigheter, og vi har gjort det klart at slike hendelser innebærer en risiko for norsk luftfartssikkerhet. Oppfølgingen av dette håndteres av Utenriksdepartementet og Samferdselsdepartementet, og det er etablert gode varslingsrutiner mellom Forsvaret og sivile luftfartsmyndigheter. Men vi ser alvorlig på utviklingen, og det er til løpende vurdering hvordan vi følger opp denne situasjonen. Det er ingen tvil om at vi utsettes for ulike påvirkningsaktiviteter, og det er sammensatte trusler. Det viser jo EOS-tjenestenes åpne trusselvurdering, og dette er noe vi selvfølgelig jobber kontinuerlig med å følge opp.

Hårek Elvenes (H) [11:06:03]: I mars gjennomføres NATO-øvelsen Nordic Response. Mye av øvelsen foregår på norsk territorium, og øvelsen blir den første større øvelsen der et samlet Norden innenfor rammen av NATO øver forsvaret av våre NATO-områder. Dette er en svært viktig øvelse for både norsk og nordisk sikkerhet. Videre mistenker svensk politi at to nylige avsporinger på Ofotbanen mellom Kiruna og Narvik skyldes sabotasje. Det svenske sikkerhetspolitiet er koblet inn. Tingen er påfallende sett i lys av at dette skjer i forkant av den store NATO-øvelsen og av Sveriges snarlige inntrøden i NATO. Sett i lys av denne utviklingen: Har re-

gjeringen iverksatt tiltak for at øvelsen Nordic Response kan gjennomføres som planlagt, og vurderer regjeringen ytterligere tiltak i lys av den siste tids hendelser?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:07:03]: Det er et omfattende arbeid som ligger til grunn for å kunne gjennomføre en så stor øvelse som Nordic Response, og det er, som representanten sier, utrolig viktig. Med hele Norden i NATO som bakteppe tok vi initiativ til å utvikle Cold Response til et mer nordisk format. Det skjer dessuten i rammen av den store NATO-øvelsen Steadfast Defender og i tilknytning til øvelsen Joint Warrior, som handler om havområdene utenfor Norge. Det er en veldig viktig øvelse for å vise omverdenen alliansesolidaritet og NATOs evne og vilje til å forsvare Norge og Nordkalotten. Vi skal også øve på hvordan vi forsterker videre inn mot Sverige og Finland. Det er også betydelige sikkerhetsvurderinger knyttet til slike øvelser. Jeg kan ikke her gå i detalj på det. Forsvaret tar sine forholdsregler, og så gjør politiet og Politiets sikkerhetstjeneste vurderinger av innenlands sikkerhet.

Presidenten [11:08:00]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Morten Stordalen (FrP) [11:08:15]: Mitt spørsmål går til samferdselsministeren.

Etter åpningen av Follobanen i desember 2022 har dette prosjektet vært gjenstand for mange diskusjoner og spørsmål i etterkant, ikke bare om hvordan det kunne skje, men like viktig er håndteringen i etterkant, der det ble stilt spørsmål om sikkerheten ble skjøvet til side til fordel for den offisielle åpningsdatoen. Samferdselsministeren har bedyret at han skulle til bunns i saken og nedsette både interne og eksterne granskinger i etterkant. I tillegg bedyret ministeren at det nå er trygt i denne tunnelen. Siste rapport ble levert 26. juni 2023, men for under 14 dager siden ble det kjent at det var store mangler under et branntilsyn i Blixttunnelen senest nå i vinter. Hva har samferdselsministeren konkret gjort for at kunder på Follobanen skal kunne ha tillit til at det er trygt etter disse granskningene og møtene med Bane NOR?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:09:05]: Jeg har full forståelse for at passasjerene blir både frustrert og skuffet. Det er selvfølgelig også sårn at det er mange som har fått glede av flere avganger og raskere reiser mellom Østfold-byene og Oslo ved at Follobanen har åpnet.

Nå skal det i gang en prosess med å bytte ut materiell på Follobanen. Det skal byttes ut elektriske, strømførende ledninger til tog. I den prosessen vil man sørge for å skåne pendlerne i størst mulig grad ved at man bruker Follobanen i rushtidsretningen, sånn at de som er dag-

pendlere, skal få minst mulig belastning med det. Når det gjelder det som har kommet fram i forbindelse med brannvesenets tilsyn, forsikrer Bane NOR om at det er helt trygt å kjøre gjennom Blixtunnelen. Jeg har tillit til at foretaket finner gode løsninger for å lukke de avvike- ne som har kommet på dette området, så raskt som overhodet mulig.

Morten Stordalen (FrP) [11:10:06]: Man kan jo undre seg over hvordan det kunne skje, etter alle hendelser som har vært. Brann- og redningsetaten avdekket flere mangler som etter mitt skjønn er ganske alvorlige. Bane NOR får her kritikk for mangel på rutiner både for å forebygge brann, installasjoner, og for å begrense konsekvensene av brann. Det er manglende rutiner for bruk av høytalersystem for veiledning ved evakuering, manglende brannslukningsapparater og rømnings- veier, telefonen som skal gi hjelp ved nød, hadde ingen dekning, branndører var svært tunge å åpne, tunnelen er ikke tilrettelagt for nødetaer, og det mangler informasjon om evakueringsstrategi – rett og slett utrygt dersom uhellet skulle være ute. Synes ministeren dette er tillitvekkende, eller har han vært for uklar i sine møter med Bane NOR?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:10:51]: Representanten kjenner godt til forhistorien når det gjelder Follo- banen og Blixtunnelen. Det er en lang historie, med prosjekter som har pågått over lang tid – over et tiår og mer til. Ulike regjeringer har hatt ansvaret i denne perioden. Det er selvfølgelig sånn at i de gjennomgangene vi har gjort – eksterne gjennomganger fra vår side, fra Bane NORs side interne gjennomganger – har det vært gjort funn om ting som må forbedres i Bane NOR. Det handler om evnen til å håndtere risiko i store prosjekter. Det handler også om hvordan man innretter seg i forbindelse med innkjøp, og hvordan man prosjekterer disse store gigaprojektene. Her har det vært mye lærdom, og den lærdommen er jeg opptatt av at vi skal omsette i konkret forbedringsarbeid. Derfor har vi bedt Bane NOR om å komme tilbake til oss i departementet med hvordan man skal forbedre seg med utgangspunkt i de funnene som er gjort. Det jobber departementet nå med.

Presidenten [11:11:48]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trond Helleland (H) [11:12:01]: Samferdselsministeren får dette spørsmålet også.

I det forrige spørsmålet hadde ikke alt gått på skinner, men det som har gått på skinner hele tiden, er Flytoget. Flytoget har vært en ubetinget suksess. Jonas Gahr Støre har omtalt Flytoget som «arvesølv», mens stats-

råd Nygård og den samme Støre nå vil gjøre arvesølvet om til kråkesølv – eller legge ned Flytoget, rett og slett.

I forgårs var det et interessant leserinnlegg i Aftenposten. Det er ikke alltid leserinnlegg er det som skal være en del av spørretimen, men tidligere jernbanedirektør Kirsti Slotsvik sier at beslutningen om å legge ned Flytoget må være et arbeidsuhell. I hennes tid som direktør i Jernbanedirektoratet var det uaktuelt å legge ned Flytoget, og hun mener at det er en dårlig idé. Hun representerer nå næringslivet i Ålesund og på Sunnmøre, og hun viser til at sunnmøringer og andre ikke nødvendigvis har Ruter-appen og er vant til å bruke det ordinære togtilbudet. Hun peker også på en rekke andre faktorer som viser at Flytoget som en suksess bør videreføres.

Hvorfor har ikke statsråden sett på mindre dramatiske grep enn å legge ned hele Flytoget?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:13:32]: Jeg er sikker på at også sunnmøringerne er i stand til å finne veien inn i togsettene, enten det heter Vy eller Flytoget.

Det som er helt avgjørende når det gjelder tilbudet til befolkningen i Oslo-området, også de som skal til flyplassen, er at vi sørger for å ta ut den kapasiteten som er i jernbanesystemet. Som representanten er kjent med, er det utfordringer med kapasiteten i Oslostunnelen – eller riktstunnelen om vi vil bruke det begrepet – som gjør at vi er nødt til å bruke den kapasiteten til beste for alle togkundene i regionen her.

Dersom dette ender med en ny struktur for togselskapene, vil det ikke være sånn at det skal svekke tilbudet for dem som skal til og fra Oslo lufthavn. Tvert imot ligger det i de avtalene vi har inngått, opsjoner som gjør at det er mulig å gjøre tilbudet til Oslo lufthavn bredere, slik at også Vestfold- og Østfold-siden får direkte forbindelser. Det er altså flere mennesker som får bedre togtilbud og bedre tilbud, både som pendlere i hverdagen her i Oslo-regionen og som reisende til Oslo lufthavn, hvis vi får gjennomført disse grepene.

Trond Helleland (H) [11:14:35]: Flytoget har vært svært innovative. Nå kan man bl.a. gå på og få printet ut bagasjelappen; det kan man ikke på et vanlig Vy-tog. Det er 4–5 millioner Gardemoen-passasjerer som faktisk velger Vys regiontog, og det er kanskje fordi Flytoget koster 280 kr fra Asker til OSL, mens det koster 151 kr med Vy. Grunnen til det er at skattebetalerne i Oslo og Akershus subsidierer vanlige togpassasjerer fordi det er en del av kollektivtilbudet.

Har statsråden vurdert å bruke pris når det gjelder Flytoget, for å fylle opp flytogene og dermed frigjøre passasjerkapasitet for pendlere fra Drammen osv.? I tillegg har jeg et annet, siste spørsmål: Det er ikke sånn at Oslostunnelen er noen hindring fra Oslo S til Gardermoen, og

det er jo hovedstrekningen til Flytoget. Hvorfor argumenteres det da hele tiden med at Oslostunnelen er hovedproblemet når sunnmøringene skal fra OSL til Oslo S?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:15:40]: Jeg tror sunnmøringene skal klare å finne veien fra Gardermoen til Oslo S og sikkert også til andre steder i Oslo by. Sunnmøringene er jo kjent for å være ganske flinke til å få til ting, og jeg tror de også kan reise kollektivt.

Når det er sagt, handler dette om at vi skal ha et godt togtilbud til Gardermoen, og vi skal ha et godt togtilbud til pendlere i osloregionen. Den beslutningen som er tatt, er at vi skal integrere kapasiteten som Flytoget sitter på i dag, i Østlandets togpakker, slik at vi får utløst den kapasiteten til beste for alle togpendlerne i regionen. Det som ikke er besluttet, er hvordan vi organiserer togselskapene. Det pågår det en prosess rundt, og det som er kjent, er at vi vil se på om det er klokt å slå sammen disse to selskapene. Det har ikke regjeringen konkludert på, men vi vil selvfølgelig melde det til Stortinget når vi konkluderer.

Erlend Larsen (H) [11:16:42]: I Vestfold ble det stor glede da Flytoget kom på besøk til Tønsberg sist mandag. Flytoget ser på muligheten for å levere et tilbud til vestfoldbyene fra Tønsberg og nordover når dobbeltsporet er på plass fra neste år. Vestfoldingene gleder seg ikke bare over en mulig oppgradering av tilbudet til Gardermoen, men også over at Flytoget kan ta bort noe av trykket på pendlertogene. Det er krevende å være pendler med Vy mellom Vestfold og Oslo i dag. Fulle tog gjør at mange pendlere får ståplasser inntil halvannen time før og etter arbeidstid. Flere avganger, bl.a. med Flytoget, vil gjøre at flere velger tog framfor bil, noe vi alle ønsker. Mens Flytoget er offensive, er Vy og Bane NOR mer tilbakeholdne. Vy har sagt at åpning av dobbeltsporet gjør det mulig med flere avganger.

Mitt spørsmål til statsråden er da: Er ikke statsråden enig i at initiativet fra Flytoget er en god mulighet til å bedre kapasiteten for pendlere?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:17:44]: Vi deler ønsket om å få et best mulig togtilbud til pendlere. Jeg er ikke så opptatt av hvilket selskap som gjennomfører det, men det skal sies at det i avtalene vi har inngått for Østlandet 1 og Østlandet 2, ligger opsjoner på å utvide tilbudet til vestfoldbyene og fra vestfoldbyene til Gardermoen, og det samme gjelder østfoldbyene.

Det er ikke slik at det ene selskapet kan tilby noe det andre ikke kan. Jeg er ganske trygg på at vi skal få til et godt tilbud uavhengig av om det er Flytoget eller Vy-toget som leverer det.

Presidenten [11:18:17]: Den muntlige spørretimen er omme.

Sak nr. 2 [11:18:21]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:18:24]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i sappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Mímir Kristjánsson til barne- og familieministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 3, fra representanten Frank Edvard Sve til samferdselsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 6, fra representanten Seher Aydar til helse- og omsorgsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 9, fra representanten Hege Bae Nyholt til kunnskapsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 10, fra representanten Sofie Marhaug til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av energiministeren på vegne av klima- og miljøministeren, som er bortreist.

Spørsmål 1

Fra representanten Mímir Kristjánsson til barne- og familieministeren:

«Barne- og familiedepartementet sendte 30. oktober 2023 Barnevernsinstitusjonsutvalgets NOU 2023: 24 ut på høring. Utvalget fremmer forslag om kommunalt ansvar for barn på institusjon. Dersom kommunene overtar ansvaret og de får inn elever fra barneverninstitusjoner, må de opprette et fagmiljø på skolen for å ta imot disse elevene.

Hvordan tenker statsråden at kommunene skal håndtere og gi et forsvarlig og helsefremmende opplæringstilbud til denne gruppen dersom nevnte forslag blir vedtatt?»

Presidenten [11:18:34]: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 2

Tage Pettersen (H) [11:18:47]: «Bedre samarbeid mellom ulike tjenester, profesjoner og instanser er høyst nødvendig for å sikre barnets beste i barnevernsaker. Spesielt viktig er samarbeid mellom barnevernet og helsetjenestene. Statsforvalteren i Vestland slår dette tydelig fast i tilsynssaken om tvillingene Mina og Mille sist uke. Flere offentlige utvalg har også tatt til orde for dette de siste årene.

Hvordan har statsråden konkret jobbet sammen med helseministeren for å sikre bedre samarbeid mellom tjenestene etter at regjeringen tiltrådte i 2021?»

Statsråd Kjersti Toppe [11:19:21]: Saka om jentene som mista livet mens dei fekk tenester både frå barnevernet og frå helsetenestene, er djupt tragisk, og eg tar på stort alvor det som kjem fram i tilsynsrapporten frå Statsforvaltaren i Vestland. Statsforvaltaren slår fast at jentene ikkje møtte tenester som samarbeidde til deira beste. Manglande samarbeid førte til ei tilleggsbelastning for jentene og deira familiar. Dei opplevde mange flyttingar og brå overgangar i ein situasjon der dei meir enn nokon gong trong ro og tryggleik. Historia er diverse ikkje unik og underbyggjer tidlegare funn i andre tilsynssaker og offentlege utgreiingar. Rapporten er eit veldig viktig grunnlag for det vidare arbeidet til regjeringa for at barn i barnevernet også skal få den helsehjelpa som dei treng.

Regjeringa sette i 2022 ned barnevernsinstitusjonsutvalet, som fekk som særleg oppdrag å greia ut kva tilbod barn treng og må få i barnevernsinstitusjonar, og kva hjelp som bør verta dekt gjennom andre barnevernstiltak eller i form av tilbod frå andre sektorar, som helsesektoren. Utvalet fremja sin rapport hausten 2023. Dei peiker ikkje berre på behovet for betre samhandling mellom barnevern og helsetenester, men er òg veldig tydelege på behovet for eit tydelegare sektoransvar og kjem med mange konkrete forslag.

Rapporten er vorten godt mottatt. Regjeringa og eg arbeider no med oppfølging av rapporten og med rapporten frå barnevernsutvalet, som kom i fjor vår. Vi har etablert eit forpliktande samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Barne- og familiedepartementet, både på politisk og på administrativt nivå, for å følgja opp dette arbeidet til barns beste.

Eg vil òg nemna tiltak som vi allereie er i gang med. Det gjeld tiltak som helsekartlegging ved omsorgsovertaking og nasjonalt forløp for barnevern, som inneheld retningslinjer for korleis ein skal samarbeida mellom barnevernet og helsetenesta i kommunane. Helseministeren vil nok i sitt svar seinare i spørjetimen koma inn på andre helsesatsingar i barnevernet, som f.eks. å få på plass fleire ambulante team knytte til barnevernsinstitusjonane.

Til slutt ønskjer eg å slå fast det som Statsforvaltaren i Vestland skriv i tilsynsrapporten: at barn sine rettar gjeld uavhengig av korleis vi som samfunn har organisert tilbodet, og at føresette og andre pårørande må få oppfølging slik at dei kan vera ein resurs og ei støtte i barna sitt liv. Slik vart ikkje foreldra møtte i denne saka.

Tage Pettersen (H) [11:22:15]: Jeg takker for svaret. La oss være helt enig i det siste statsråden svarte. Til TV 2 har statsråden sagt at saken om Mina og Mille først og fremst er en historie om tjenester som skylder på hverandre og ikke følger opp, og om at vi lager et opplegg for de sykeste barna som er altfor dårlig.

I oktober 2021 sa statsråden at det er uforståelig at vi behandler rus som et adferdsproblem i barnevernet, mens i helsevesenet er det en sykdom. I oktober i fjor mottok statsråden, som hun var inne på, barnevernsinstitusjonsutvalgets rapport. Som statsråden sa, kom de med en rekke forslag om hvordan framtidens barnevern bør utformes. Vi har dårlig tid, sa statsråden den gangen hun mottok rapporten, og hun har også vært tydelig på at oppfølgingen er en prioritert sak.

Selv om statsråden sa at de er i gang med å arbeide med oppfølgingen, har jeg lyst til å utfordre henne. Høringsfristen har nå gått ut, det har kommet mange innspill, og jeg spør helt konkret: Hvordan, og ikke minst hvor raskt, ser man for seg at man kan ta tak i noen av de anbefalingene som ligger der?

Statsråd Kjersti Toppe [11:23:22]: Ja, vi har dårleg tid. Vi har allereie sett i gang ein del typar oppdrag til direktorata, for å begynna oppfølginga av rapporten som kom i oktober. Slik sett har vi ikkje venta med å sjå på kva høyringa seier. Vi er allereie i gang med kva vi kan gjera på kort sikt, og noko vil ta lengre tid. Noko vil eventuelt krevja fleire utgreiingar, og noko krev òg lovendingar. Eg er veldig opptatt av at vi, òg i samarbeid med helse- og omsorgsministeren, gjerdet vi kan gjera på kort sikt. Vi ser på fleire retningsendingar som trengst for å overføra sektoransvar.

Når det gjeld rus, merkar eg meg at tilsynsrapporten frå statsforvaltaren seier akkurat det same som barnevernsinstitusjonsutvalet, at spesialisert rusbehandling er spesialisert helsehjelp, som òg helsevesenet må ta ansvar for i framtida.

Tage Pettersen (H) [11:24:25]: I dag er det en stor risiko for at barn under barnevernets omsorg ikke blir fulgt godt nok opp, sa daværende stortingsrepresentant Toppe til Bergens Tidende i 2019. Den gangen sa hun:

«Gjentatte ganger hører vi tragiske historier som dette. Dette er barn som staten har overtatt ansvaret for. Da er det graverende at det ikke får større konsekvenser for de ansvarlige når noe går galt.»

Hun fortsatte med å si:

«Bedre samordning og helsetiltak er etterlyst politisk flere ganger, og jeg er rimelig fortvilet for at vi ikke har fått gehør ennå.»

I det siste spørsmålet er det på sin plass å utfordre på at det i hvert fall foreløpig er lite som tyder på at samordningen har blitt mye bedre på statsrådets vakt. Hvordan

mener statsråden at hun og helseministeren sammen har jobbet for at de tjenestene vi snakker om her, skal samarbeide bedre rundt barnet, og at vi ikke lenger skal måtte skyldes på hverandre i ettertid?

Statsråd Kjersti Toppe [11:25:24]: Eg vil understreka alvoret i situasjonen. Eg synest framleis det er like fortvilande at vi ikkje klarer å få til eit betre samarbeid for dei mest sårbare ungane vi har. Vi har fått til ei forsterking i lovverket, òg i førre regjering bl.a., med samarbeidspliktene, der vi har lovfesta at alle tenester har ei plikt til å samarbeida om barn som treng langvarige tenester og tilbod. Eg er utolmodig og jobbar med dette som ei prioritert sak. Eg vil igjen ta opp at da vi sette ned barnevernsinstitusjonsutvalet, var kanskje eit av mine viktigaste tidlege grep nettopp at vi får ein ærleg diskusjon om kva som er utfordringane. Den rapporten kom med veldig mange gode forslag, som eg no prioriterer å følgja opp på best mogleg måte.

Spørsmål 3

Fra representanten Frank Edvard Sve til samferdselsministeren:

«Samferdselsministeren har hevda at elbussar ikkje fungerer dårlegare enn dieselbussar på vinterstid. Likevel har vi denne vinteren opplevd at over 1 000 bussavgangar har blitt kansellert i Oslo-området på ein dag fordi elbussane har stått i sju steinar. Det same har ein opplevd med elbilar til heimesjukepleie og heimhjelp i kommunane, som har stått i ladekø i staden for å hjelpe dei eldre.

Meiner statsråden at når det har vore 21 minus utanfor og 20 minus og skøytebane inne i bussen, at dieselbussar er like hjelpelause som elbussar?»

Presidenten [11:26:28]: Spørsmålet er trukket.

Spørsmål 4

Sylvi Listhaug (FrP) [11:26:36]: «Adresseavisen kunne nylig avsløre at administrerende direktør i Helse Møre og Romsdal og sykehusdirektør ved St. Olavs hospital mener Helse Midt-Norges brev til Statens helsetilsyn om Helseplattformen inneholder flere faktafeil og «etterlater et samlet inntrykk av at situasjonen er mer under kontroll enn den faktisk er». Mye tyder på at Helsetilsynet og Stortinget er feilinformert.

Er statsråden enig i at feilinformasjon overfor Helsetilsynet og Stortinget er svært alvorlig, og hva vil statsråden nå foreta seg overfor Helse Midt-Norge?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:27:12]: Helse Midt-Norge har formidlet at dersom det er faktafeil i brevet til Helsetilsynet, vil de rette opp i det. Den siste uken har det vært møter mellom administrerende direktør i Helse Midt-Norge og Helse Møre og Romsdal, der de har gått gjennom brevet, og Helse Midt-Norge har formidlet at det er sendt et oppdatert svar til Helsetilsynet.

Jeg vil også presisere at min orientering til Stortinget er basert på opplysninger mottatt fra Helse Midt-Norge.

I tillegg til aktørene i regionen følger tilsynsmyndighetene våre Helseplattformen tett, for at vi skal få et så riktig bilde som mulig av situasjonen. Helsetilsynet, Statsforvalteren i Trøndelag og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet har alle tilsynssaker knyttet til Helseplattformen. Riksrevisjonen og kommunerevisjonen i Trondheim er i gang med en undersøkelse om Helseplattformen som vil belyse de viktigste problemene og gi læringspunkter ved innføring av journalsystemer.

Det er ingen tvil om at innføring av nye systemer er krevende. Det tar tid, og utvikling og endringsprosesser vil alltid avdekke områder som må forbedres og videreutvikles. Ingen kan garantere for at det aldri vil skje feil, men feil skal følges opp, rettes og læres av.

Ulike aktører kan også ha noe ulik opplevelse av utfordringene siden utfordringsbildet varierer mellom ulike aktører og brukergrupper. Valg av journalløsning, innføring og forsvarlig drift av disse samt ivaretagelse av pasientsikkerheten ligger i tråd med beslutnings- og ansvarsstrukturer til Helse Midt-Norge RHF, helseforetakene i regionen og kommunene. Det er disse som er nærmest til å vurdere forsvarligheten og avgjøre hvilke feil og mangler som skal løses først og prioriteres ressursmessig.

Jeg legger til grunn at aktørene følger opp og ivaretar dette ansvaret. Jeg har derfor i foretaksrådet med Helse Midt-Norge bedt dem om å vurdere organiseringen av det videre arbeidet med innføring og drift av Helseplattformen, sånn at den understøtter best mulig samhandling mellom aktørene, tydeliggjør ansvar og roller og sikrer at de samlede ressursene hos de ulike aktørene brukes samordnet og effektivt.

Jeg har også bedt om en utredning og vurdering av en samling av ressursene i Helseplattformen AS og Hemitt HF for å styrke kapasitet og kompetanse og sikre best mulig ressursutnyttelse i det pågående arbeidet med feilretting og forbedring av Helseplattformen.

Neste uke er det styremøter i både Helse Midt-Norge og Helse Møre og Romsdal. I etterkant av dette har jeg allerede kalt inn til et møte med Helse Midt-Norge for å få en orientering om situasjonen.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:30:08]: Det er oppsiktsvekkende hvis statsråden tar så lett på faktafeil at det bare skal rettes opp.

Statsråden sa tidligere i dag at hun alltid lytter til helsepersonell, at de er de viktigste lyttepostene statsråden har. Helsepersonell og innbyggerne i Møre og Romsdal opplever at lederne i Helse Midt-Norge regelrett lyver til dem. Vi har sett at pasienter har dødd som følge av dette systemet.

Det blir sagt at det er krevende å innføre nye systemer, men dette er snakk om pasientrisiko på et nivå som bør få alle alarmklokker til å ringe. Når både lederen på St. Olavs hospital og ved Helse Møre og Romsdal så tydelig gir beskjed om at den informasjonen som er formidlet, både til Stortinget og til Helsetilsynet, er feil, lurer jeg virkelig på om statsråden kan leve med det.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:31:11]: Det er ingen grunn til å karakterisere statsrådets syn på faktafeil på en sånn måte. Det jeg er veldig opptatt av, er at de aktørene i regionen som har ansvar, tar det ansvaret. I tillegg følger tilsynsmyndighetene våre Helseplattformen tett for at vi skal få et så riktig bilde av situasjonen som mulig.

Helsetilsynet, Statsforvalteren i Trøndelag og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet har alle pågående tilsynssaker knyttet til Helseplattformen. Riksrevisjonen og kommunerevisjonen i Trondheim er også i gang med undersøkelser om Helseplattformen som vil belyse de viktigste problemene, og gi læringspunkter og tilbakemelding til Stortinget gjennom vanlige prosedyrer.

Det jeg er opptatt av, er å prøve å samle aktørene til et mer felles bilde av utfordringene. Det er en organisering av dette innføringsprosjektet som har gitt en del utfordringer, og derfor har jeg gitt de oppdragene jeg har gitt.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:32:17]: Det er to bilder på dette: Det ene er ledelsen i Helse Midt-Norge, som prøver å skjønne denne løsningen til noe som ingen andre kjenner seg igjen i. Det andre bildet er de som er ansatt, de som jobber med dette, de som ser pasientrisikoen i det daglige. Det er legemidler som ikke blir formidlet videre mellom ulike instanser, radiologi der man heller ikke greier å få til dette, og det er låsing av journal. Det er alvorlige forhold der pasienter forsvinner. Nesten 600 pasienter bare forsvant ut av køen uten at noen kunne se det. Det dette dreier seg om, er rett og slett folks liv og helse.

Statsråden er generalforsamling for Helse Midt-Norge. Mitt spørsmål er: Hvor lenge kan statsråden sitte og se på at pasienters liv og helse er i fare uten å gripe inn overfor Helse Midt-Norge, som ser ut til å ville innføre dette systemet koste hva det koste vil?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:33:24]: Som det påpekes fra representanten, utgjør helseministeren foretaks-møtet til Helse Midt-Norge, og jeg har i foretaksmøtet gitt dem i oppdrag å samle ressursene for bedre å ivareta pasientsikkerheten og brukervennligheten for fagfolkene som skal operere disse systemene.

I neste uke er det styremøter både i Helse Midt-Norge og i Helse Møre og Romsdal, og i etterkant av det har jeg allerede kalt inn til et møte med Helse Midt-Norge for å få en orientering om situasjonen.

Det er viktig også å påpeke at det ikke er noen enkle løsninger på denne situasjonen. Alle alternativene har fordeler og ulemper og må vurderes helhetlig, og pasientsikkerheten kommer aller først, som den øverste prioriteringen.

Spørsmål 5

Bård Hoksrud (FrP) [11:34:32]: «Riksrevisjonens rapport om rehabiliteringstjenestene avdekket at mange kommuner ikke har tilstrekkelig kompetanse på rehabilitering. Nesten ingen kommuner klarer å tilby god nok rehabilitering til brukerne, samtidig som flere helseforetak avslutter avtaler med private leverandører og planlegger å flytte mer av rehabiliteringen over til kommunene, noe som går imot rapportens anbefalinger.

Hva vil statsråden gjøre for å hindre at helseforetakene reduserer rehabiliteringstilbudet i spesialisthelsetjenesten?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:35:07]: Regjeringens mål er å gi gode og likeverdige rehabiliteringstjenester til alle som trenger det, uavhengig av hva de har av egne ressurser, eller hvor i landet de bor. Rehabilitering er viktig for å gjenvinne eller opprettholde funksjons- og mestringsevne.

Fagområdet rehabilitering er i sterk utvikling. Helseregionene peker på ny kunnskap som viser at rehabilitering i tidlig fase bør styrkes, både fordi det gir bedre livskvalitet hos pasientene, og fordi det er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Det gjelder f.eks. etter hjerneslag, skader og ulykker. Helseregionene sier også at tilbud om lange rehabiliteringsopphold sent i behandlingsforløpet kan reduseres i spesialisthelsetjenesten.

For å kunne vurdere de eksisterende tilbudene og kunne gjøre nødvendige justeringer og endringer for å tilpasse tilbudet til pasientenes faktiske behov har Helse sør-øst og Helse Midt-Norge sagt opp sine nåværende avtaler innen rehabilitering og startet en ny anskaffelsesprosess. Grunnen er at lange avtaleperioder med private og ideelle leverandører gjør det vanskelig å gjennomføre endringer i avtaleperioden. Dagens avtale i Helse sør-øst er fra 2015 og i Helse Midt-Norge fra 2018.

Helse vest og Helse nord har nylig inngått langvarige avtaler med private og ideelle tilbydere. Helse sør-øst har informert departementet om at arbeidet med den kommende anskaffelsen er i startfasen, og at det ikke er tatt endelig stilling til hvilke ytelser eller hvilket volum som skal etterspørres i kommende anbud.

Helseregionene har et sørge-for-ansvar for alle spesialisthelsetjenester til befolkningen i sin region. Det inkluderer gode tilbud innen spesialisert rehabilitering, og tilbudet skal være tilpasset befolkningens behov og ha sitt grunnlag i oppdatert rehabiliteringsfaglig kunnskap.

Representanten tar opp Riksrevisjonens merknader om rehabilitering i kommunene og at helseforetak avslutter avtaler med private leverandører og planlegger å flytte mer rehabilitering over til kommunene. Jeg kan forsikre om at regjeringen vil ha gode rehabiliteringstilbud både i kommunene og i spesialisthelsetjenesten. Kommunene har viktige oppgaver å ivareta innen rehabilitering, særlig for de store pasientgruppene innen f.eks. muskel- og skjelettplager og hjerte- og lungerehabilitering. Kommunene er avhengig av et faglig godt samarbeid med spesialisthelsetjenesten, og sykehusene må også ivareta de spesialiserte oppgavene, noe som krever tverrfaglig tilbud og kompetanse som det ikke er mulig å tilby alle kommuner.

Riksrevisjonens rapport er kritisk til at det ikke har skjedd store endringer siden den forrige gjennomgangen i 2012, og tar bl.a. opp mangelfull samhandling og klargjør ansvaret mellom kommune og spesialisthelsetjeneste. Vi må opprettholde gode tilbud innen rehabilitering, men samtidig utvikle og modernisere fagområdet i tråd med ny kunnskap. Mange av forholdene som Riksrevisjonen tar opp, vil også bli fulgt opp i Nasjonal helse- og samhandlingsplan.

Bård Hoksrud (FrP) [11:38:16]: Fremskrittspartiets løsning er klinkende klar. Vi vil beholde de private rehabiliteringssentrene, som f.eks. Vikersund Bad og Rehabiliteringssenteret AiR i Rauland, som er høykompetente institusjoner. Kommunene har per nå ikke kompetanse eller økonomi til å kunne bygge ut tilsvarende tilbud. Vi er enig med statsråden i at alle i hele landet bør få gode og likeverdige tilbud, men som Riksrevisjonens rapport peker på, er det bare én av fire kommuner som har alle de anbefalte rehabiliteringstjenestene, og over 85 pst. mangler lovpålagt kompetanse. Da må statsråden forklare meg hvordan kommunene skal klare dette økonomisk, og ikke minst hvordan de med de utfordringene det er, skal klare å etablere kompetente fagmiljøer ved å smuldre opp de gode, spesialiserte tjenestene man i dag har, og rehabiliteringstjenestene som de private bidrar godt med.

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:39:13]: Det er bra at Riksrevisjonens rapport påpeker mangler og forbedringstiltak, og det viser hvorfor bedre samhandling også vil gi bedre tjenester. Riksrevisjonen påpeker at vi trenger bedre data om rehabiliteringstjenestene for å sikre kvalitet og styring. Nasjonal helse- og samhandlingsplan kommer til å foreslå å sikre bedre datakvalitet og ta opp en rekke oppgaver innen fagområdet rehabilitering, bl.a. klargjøring av ansvar mellom kommuner og spesialisthelsetjenesten og behov for bedre samhandling.

Riksrevisjonen viser også til at mange avtaler er bortimot ti år gamle, og ifølge Riksrevisjonen gjør det at en del av tjenestene som kjøpes inn, ikke er i tråd med nyere kunnskap om hvilken behandling som gir best effekt for pasientene. Den kommende anskaffelsen i Helse sør-øst er i startfasen, og det er ikke tatt endelig stilling til volum ved kjøp av disse tjenestene eller hvilke tilbud som skal etterspørres i anbudet.

Bård Hoksrud (FrP) [11:40:15]: Jeg registrerer at statsråden sier at det ikke er tatt høyde for hvor stort volum, men det er i hvert fall sendt ut noen anbud.

Riksrevisjonens rapport sier videre at det er kritikkverdige at Helse- og omsorgsdepartementet ikke har iverksatt tilstrekkelige tiltak for å sørge for at pasienter får de rehabiliteringstjenestene de har behov for. Helseforetaket og kommunene jobber for lite systematisk med rehabilitering. Dette betyr at pasienter ikke får så god helse som de kunne fått. Dette går ut over arbeidsevne, familieliv, fritid og ikke minst livskvalitet. Da er det rart at man samtidig avslutter avtaler med private leverandører av rehabiliteringstjenester og planlegger en overføring av ansvaret til kommunene. Riksrevisjonens anbefaling er at alle som har rett til spesialisert rehabilitering, skal få det. Vil statsråden sørge for å pålegge helseforetakene å følge opp Riksrevisjonens anbefalinger og sørge for at man har et variert og godt tilbud innenfor rehabiliteringsfeltet?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:41:13]: Regjeringen vil gi en bred omtale av rehabilitering og habilitering i Nasjonal helse- og samhandlingsplan, som kommer på fredag. Jeg ba også i foretaksrådet i januar de regionale helseforetakene om å innrette sine anbudsprosesser, bl.a. innen rehabilitering, sånn at man kan opprettholde desentraliserte tilbud. Jeg har også invitert de private rehabiliteringsinstitusjonene til et møte hvor de kan presentere sitt rehabiliteringstilbud og resultatene de oppnår ved f.eks. å bidra til at sykmeldte kommer tilbake i arbeid. Pasientorganisasjonene vil også bli invitert til det møtet.

Spørsmål 6

Fra representanten Seher Aydar til helse- og omsorgsministeren:

«Helse Sør-Øst har nylig utlyst anbud innenfor tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Anbudet reserveres ikke for ideelle, slik først forespeilet, men det åpnes også for kommersielle aktører. Samtidig reduseres antallet døgnplasser med 123. Dette er plasser som pasientene i regionen trenger. Nå er den ideelle klinikken Arken, landets eneste behandlingssted kun for kvinner, bekymret for å måtte legge ned tilbudet. Det vil være i strid med anbefalingene fra Kvinnehelseutvalget.

Er dette en ønsket utvikling for regjeringen?»

Presidenten [11:41:54]: Dette spørsmålet er trekt tilbake.

Spørsmål 7

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:42:05]: «Tilsynsrapporten fra Statsforvalteren i Vestland konkluderte med at tvillingene Mina og Mille ikke fikk forsvarlig helsehjelp. At vi ikke klarer å møte syke barn og unge bedre er kritisk. Det viser seg også at institusjoner som gir døgnbehandling til barn og unge, fortsatt er stengt i helgene og kun åpne i ukedagene.

Hvordan vil statsråden sikre at barn som er under barnevernets omsorg, får den helsehjelpen de har krav på, og at døgnbehandling for barn og unge blir tilgjengelig uavhengig av om det er hverdag eller helg?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:42:46]: Det som skjedde med Mina og Mille, er trist og veldig alvorlig. At tvillingene ikke fikk forsvarlig helsehjelp, må vi lære av. Jeg oppfatter at Sykehuset Østfold og Indre Østfold kommune er tydelige på at de vil følge opp. Sykehuset jobber med å utvide døgntilbudet for barn og ungdom, de har også styrket kapasiteten med ambulerende team for pasienter med spiseforstyrrelser, og de vurderer et døgntilbud også i helgene for pasienter med behov for det. De regionale helseforetakene våre skal sørge for at det tilbys spesialisthelsetjenester både i og utenfor institusjon. Helsetjenester som tilbys eller ytes, skal være forsvarlige.

Regjeringen prioriterer innsatsen for å gi bedre hjelp til barn og unge med psykiske lidelser og rusproblemer. Gjennom opptrappingsplanen for psykisk helse iverksetter vi flere tiltak. Vi skal prøve ut en modell for integrerte tjenester for barn og unge for å sikre mer sammenhengende tjenester. Sammen med barne- og familieministerens iverksetter jeg flere tiltak, som nasjonalt forløp barnevern, som skal bidra til bedre helseoppføl-

ging av barn i barnevernet. Jeg har gitt de regionale helseforetakene i oppdrag å tydeliggjøre hvordan spesialisert rusbehandling til barn og unge skal tilbys, og de er også bedt om å planlegge for at alle barnevernsinstitusjoner er tilknyttet et ambulant helseteam.

Regjeringen vil sikre at døgnkapasiteten innen psykisk helsevern er på et nivå som møter behovene. I 2024 har vi tildelt 110 mill. kr til styrking av døgntilbudet innen psykisk helsevern, med vekt på barn og unge og dem med de alvorligste lidelsene. Samlet betyr dette at barn og unge skal få et helhetlig behandlingstilbud og nødvendig helsehjelp når de trenger det, gjennom uken og ved behov også i helgene.

Betydningen av sammenhengende helse- og omsorgstjenester vil også bli tatt opp i Nasjonal helse- og samhandlingsplan. Gjennom forebyggings- og behandlingsreformen for rusfeltet vil vi også ha oppmerksomhet på å komme tidlig inn med hjelp, særlig overfor barn og unge. Vi vil også vurdere Statsforvalterens rapport nærmere, i samarbeid med barne- og familieministerens.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:45:13]: Ingenting av det vi sier her i dag, kan bøte på det som skjedde med tvillingene Mina og Mille. Jeg har lest i mediene at moren til tvillingene har et veldig sterkt ønske om at deres veldig tragiske sak må føre til endringer i systemet. Jeg er glad for at helseministeren nevner hvordan man lokalt ønsker å følge opp. Det er jo slik det fungerer, at tilsynsrapporten peker på hva som er gjort feil, og hva som mangler. Det som er utfordringen – og som fortsatt er utfordringen, til tross for veldig mye av det helseministeren sier i sitt svar – er at man opplever at barn i barnevernet ikke følges godt nok opp, og at det ikke er godt nok samarbeid mellom barnevern og helse. Det har vært påpekt veldig lenge. Kan statsråden være enda mer konkret om hvordan de to statsrådene med dette ansvaret følger opp det som nå har vært avdekket?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:46:19]: Det at helsehjelpen sviktet, og at oppfølgingen var for dårlig, må vi lære av. Jeg ser at sykehuset og kommunen har beklaget og gitt uttrykk for hvor lei seg de er for det som har skjedd, og at de nå skal gå nøye gjennom rapporten og lære av denne vonde saken. Det gjør de selvsagt med helseministeren i ryggen – og barne- og familieministerens likeså.

Barne- og familieministerens og jeg har, helt fra vi kom inn i regjeringskontorene, samarbeidet tett om en rekke forbedringstiltak innenfor barnevern og helse. Flere tiltak er iverksatt eller er under etablering og skal bidra til bedre tilgang på helsehjelp og samlet sett et bedre tjenestetilbud for barn og unge. Vi møtte institusjonsutvalget sammen, vi tok imot rapporten deres sammen, og vi kommer til å samarbeide tett for å sikre at

riktig kompetanse møter ungdommene som trenger det, og at helsepersonell er de som ivaretar helsebehov og behandling.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:47:27]: Helseministeren nevnte opptrappingsplanen for psykisk helse i sitt første svar. Det er mange gode tiltak i den, men vi mener at den er for lite konkret og for lite handlekraftig, bl.a. med tanke på de 110 mill. kr som er satt av i budsjettet til å styrke døgnbehandling. Det rekkes jo til knapt én døgnplass per helseforetak i Norge. Den store utfordringen for veldig mange er at døgninstitusjonene er stengt i helgene. Jeg lurer på om statsråden har oversikt over hvor mange institusjoner for barn og unge som sliter psykisk, som er stengt i helgene, altså at man må reise hjem på fredag og tilbake igjen på mandag for å fortsette behandlingen. Hvilke grep har statsråden tenkt å ta for å sørge for at Stortingets vedtak om at det skal være behandling også i helgene, blir fulgt opp?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:48:30]: Det er ikke slik at man blir sendt hjem hvis man har behov for fortsatt døgnbehandling. Jeg har vært på besøk på Åsebråten i Østfold. Der har de i dag ikke åpent i helgene, og da får pasientene tilbud om behandling ved sykehuset på Kalnes. For mange er ikke det godt nok. Derfor er jeg glad for at sykehuset nå ser på hvordan de kan utvide døgntilbudet for barn og unge, for de som har behov for det. Så finnes det også andre familier som setter pris på å kunne reise hjem i helgene, der det er innenfor kravet om forsvarlighet. Her må man passe på at det er faglig forsvarlighet som ligger til grunn, og at man ikke glipper i overgangene. Både barne- og familieministeren og jeg har allerede fulgt opp en rekke av anbefalingene fra institusjonsbarnevernet. Det ligger i oppdragsbrevet til sykehusene fra min side, og barne- og familieministeren følger opp innenfor hennes ansvarsområde.

Spørsmål 8

Ola Elvestuen (V) [11:49:57]: «Vanntåkeanlegg minner i stor grad om sprinkleranlegg, men det er dokumentert at de effektivt og pålitelig kan kontrollere og slukke branner med betydelig mindre vann. Krav til mindre vann betyr mindre materialer, og mindre CO₂-utslipp.

Har statsråden en plan for å oppdatere byggt teknisk forskrift, slik at det blir tydelig for offentlige og kommersielle byggherrer at vi nå har to typer standarder for vannbaserte automatiske slukkeanlegg tilgjengelig for norsk brannsikring?»

Statsråd Erling Sande [11:50:29]: Eg takkar for spørsmålet. Byggt teknisk forskrift stiller ikkje krav til

ein bestemt type sløkkeanlegg. Kravet i forskrifta er funksjonen «automatisk sløkkeanlegg». Dette kan løysast på fleire måtar, f.eks. med sprinkleranlegg, men også med vasståkeanlegg eller med sløkkeanlegg basert på gass eller skum.

Val av løysing er ein del av brannprosjekteringa. I rettleiaren til byggt teknisk forskrift er det gjeve ei såkalla preakseptert yting om at kravet om automatisk sløkkeanlegg vil vere oppfylt når det blir installert automatisk sprinkleranlegg i samsvar med norske standardar. Ei preakseptert yting er ei tolking og konkretisering av funksjonskravet i TEK17. Det er aldri krav om å bruke dei preaksepterte ytingane og i mange tilfelle heller ikkje mogleg. Det er Direktoratet for byggt kvalitet som på fagleg grunnlag angjev dei preaksepterte ytingane, og direktoratet si vurdering er at vasståkeanlegg kan vere eit godt val i mange tilfelle, men at det må vurderast av den branntekniske prosjekterande i det enkelte prosjektet.

Direktoratet meiner det er for mange avgrensingar og for mykje uvisse knytt til dagens vasståkestandard til at han kan visast til som preakseptert yting. Bruk av vasståkeanlegg krev analyse i det enkelte prosjektet. Dette er ei brann- og byggt fagleg vurdering. Byggt teknisk forskrift skal vareta tryggleik, liv og helse, og forskrifta og rettleiaren må vere godt fagleg fundamenterte.

Direktoratet jobbar kontinuerleg med å utvikle både forskrifta og rettleiinga til denne, inkludert dei preaksepterte ytingane. Dei er merksame på vasståkestandard og vil følgje utviklinga av teknologi, Norsk Standard og dokumentasjon og vurdere når det er grunnlag for eventuelt å inkludere dette som ei preakseptert yting.

Eg har blitt kontakta av ein norsk produsent av vasståkeanlegg om saka, og dei har nyleg fått svar om regelverket og vurderinga til departementet.

Ola Elvestuen (V) [11:52:33]: Her trengs det enklargjøring, for det er jo en europeisk standard også for vanntåkeanlegg. Jeg kan opplyse om at Stortinget har vanntåkeanlegg på de nye anleggene vi har i Prinsens gate. Det er store fordeler med det, for man trenger langt mindre materiell. Multiconsult har gjort en undersøkelse på sykehusbygg og sier at hvis man har et sykehusbygg på 20 000 m², trenger man 39 tonn materiale med vanlig sprinkleranlegg, mens med vanntåke er det 11 tonn. Man sparer 28 tonn. Man kan spare mye på både materiell og klimagassutslipp, og det gir den samme effekten.

Det er en utydighet fordi alle offentlige byggherrer fortsetter med sprinkleranlegg. Stortinget er et unntak. Statsbygg og andre fortsetter med det selv om man har den europeiske standarden.

Mitt spørsmål er: Vil statsråden ta initiativ for å få likestilling, sånn at man får flere som også gjør en vurdering av vanntåkeanlegg?

Statsråd Erling Sande [11:53:41]: Eg synest representanten Elvestuens eksempel viser at denne typen vasståkeanlegg kan vere ei veldig god løysing i mange bygg. Då blir det av den som har prosjekteringsansvaret for branntryggleik, vurdert slik at vasståkeanlegg i det tilfellet vil dekkje behovet. Forskrifta er ikkje til hinder for at sånne løysingar blir valde.

Så er spørsmålet kva tid ein teknologi er moden nok til å bli teken inn som ei preakseptert yting. Det er vel eigentleg det representanten spør om. Då er det slik at direktoratet vurderer desse tinga fortløpande, og deira vurdering er per no at han ikkje er moden til å inngå som ei preakseptert yting, for det er for mykje uvisse knytt til om dette kan gjelde som ein generell standard i alle prosjekt, sånn som preaksepterte ytingar er lagde opp til å gje signal om.

Ola Elvestuen (V) [11:54:42]: Jeg håper likevel man går vidare med dette, for det er en europeisk standard, og den standarden stiller akkurat de samme kravene til vanntåkeanlegg og effektiviteten som er der, som til et sprinkleranlegg. Det er altså likestilt, men man sparer veldig mye materiale, det er billigere, det holder lenger, og det er bl.a. selvfølgelig mye enklere å tilpasse i verneverdige bygg fordi det krever så mye mindre. Det er veldig mange fordeler.

Det er et problem at man har den standarden og at Norge til og med ligger i front på å utvikle vanntåkeanlegg, men tar det mindre i bruk. Èn årsak er at Statsbygg og andre spør og ber om råd fra FG Skadeteknikk, som er opprettet via Finans Norge, og som stort sett anbefaler sprinkleranlegg, selv om man har likeverdige vanntåkeanlegg. Det er egentlig også et miljø- og klimaspørsmål at man går vidare for å få en klarlegging av at det er den samme standarden.

Statsråd Erling Sande [11:55:52]: Eg håper eg har fått understrekt nok at denne typen løysingar kan vere ei akseptabel løysing – dei kan til og med vere ei god løysing – i dei enkelte prosjekta dersom det blir vurdert av prosjektleiarane til å vere det. Forskrifta set inga avgrensing på det.

Eg liker inngangen på spørsmålet til Elvestuen godt, for her er det snakk om korleis vi klarer å fange opp innovasjon og ny teknologi i dei løysingane vi vel i bygg. Nettopp difor er det eit viktig arbeid direktoratet gjer fortløpande for å vurdere nye løysingar. Til sjuande og sist er det brannfaglege og byggfaglege ting som må ligge til grunn for forskrifta, så det er viktig å leggje det faglege fundamentet til grunn når ein skal opne for såkalla

preaksepterte ytingar, som på ein måte er ein slags førehandsgodkjend standard for ei rekkje bygg.

Spørsmål 9

Fra representanten Hege Bae Nyholt til kunnskapsministeren: «Fagbladet avdekket forrige uke at leieprisene på barnehagebygg solgt til utlandet i gjennomsnitt er dobbelt så høye som på bygg eid av barnehagekjeden selv. Allerede i 2022 varslet Viceroy Research Kunnskapsdepartementet om dette i forbindelse med Læringverkstedets salg til Samhallsbyggnadsbolaget. Etter dette har Udir også selv avdekket feilprising i transaksjonene for tre av de solgte barnehagene.

På grunnlag av det som nå er kommet fram, vil statsråden nå instruere Udir om å føre tilsyn med leieprisene på barnehagebygg som eies av utenlandske selskaper?»

Presidenten [11:56:47]: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime.

Spørsmål 10

Presidenten [11:56:49]: Dette spørsmålet, frå representanten Sofie Marhaug til klima- og miljøministeren, vil bli svara på av energiministeren på vegner av klima- og miljøministeren, som er bortreist.

Sofie Marhaug (R) [11:57:01]: «Dagen i dag, onsdag 28. februar, er siste frist for å levere høringsinnspill til Klimautvalgets rapport. Rapporten ser klimakrisen i sammenheng med naturkrisen, for eksempel når det gjelder bruken av biomasse og arealkrevende kraftforbruk. Utvalget anbefaler blant annet å droppe elektrifisering med kraft fra land.

Hva tenker statsråden om denne anbefalingen, og kan han love at regjeringen vil følge opp denne og andre anbefalinger fra utvalget med konkret politikk?»

Statsråd Terje Aasland [11:57:39]: La meg aller først si at jeg er veldig glad for at jeg på vegne av klima- og miljøministeren kan svare ut dette spørsmålet, som er veldig vesentlig.

Klimautvalget la fram sin rapport, Omstilling til lavutslipp – veivalg for klimapolitikken mot 2050, den 27. oktober. Utvalgets mandat var å gjøre en helhetlig gjennomgang av veivalgene Norge står overfor for å nå klimamålene i 2050, og vise hvordan Norge kan bli et lavutslippssamfunn på en best mulig og kostnadseffektiv måte, med effektiv ressursbruk og et konkurransedyktig næringsliv. Utvalget skulle vurdere måloppnåelse og nytte i forhold til den samfunnsøkonomiske kostnaden.

NOU-en er en omfattende utredning med mange anbefalinger om mange og komplekse temaer. Utredningen blir et viktig kunnskapsgrunnlag for både klimameldingen og naturmeldingen regjeringen skal legge fram. Som også utvalget påpeker, henger løsninger og ressurser sammen på tvers av sektorer, noe vurderingen bør ta utgangspunkt i. Det er derfor generelt ikke naturlig å vurdere enkeltanbefalinger løsrevet fra en helhetlig vurdering.

Som representanten viser til, går høringsfristen på utredningen ut i dag. Høringsinnspillene vil inngå som et viktig underlag for regjeringens vurdering av videre oppfølging av anbefalingene. Regjeringen vil komme tilbake igjen til Stortinget med en helhetlig inngang til oppfølgingen av utvalgets anbefalinger, bl.a. i klimameldingen for 2035. Noen anbefalinger kan det også være naturlig at følges opp i andre sammenhenger. Dette vil regjeringen i så fall komme tilbake til Stortinget med på egnet måte.

Sofie Marhaug (R) [11:59:13]: Takk for svaret. Selv om det er en settestatsråd, er det mange av de anbefalingene og temaene som nettopp berører også energifeltet. Det er spennende å høre at statsråden sier at det kan bli aktuelt å følge det opp ikke bare med klimameldingen, men også på andre områder.

Et slikt område jeg lurer litt på, i forlengelsen av sammenhengen mellom naturkrisen og klimakrisen, er dette med prioritering av kraft. Regjeringen har allerede lagt inn et slags modenheitskriterium, men hvis vi skal holde oss innenfor jordens tålegrense, er det kanskje nødvendig med flere kriterier for å prioritere kraften strengere, ikke bare bygge ut og bygge ned alt.

Jeg lurer på om regjeringen i forbindelse med bl.a. klimautvalgets rapport vurderer å innføre enda strengere kriterier for tildeling av kraft.

Statsråd Terje Aasland [12:00:21]: Vi har i dag en tilknytningsplikt for dem som søker tilgang på nettet og tilgang på fornybar energi. Jeg tror representanten utmerket godt vet at det er tre drivere for økt strømforbruk. Det er klima, det er nyindustrialisering – som vi ønsker å legge til rette for, fordi vi ønsker å sikre og trygge folks jobber – og det er digitalisering. Alle disse tre elementene henger sammen og er viktige for videreutvikling av Norge.

Rødt velger å sette den ene sektoren opp mot den andre, de ønsker altså å begrense mulighetene for å bruke elektrifisering som metode for å kutte klimagassutslipp på norsk sokkel. Det vil på en måte tilsi at Rødt har en tilnærming til den viktigste næringen og industrien vi har i landet der de ikke blir – skal vi si – gitt den samme muligheten til å kutte klimagassutslipp som andre.

Regjeringen er veldig opptatt av at vi skal utvikle aktiviteten også på norsk sokkel, som en del av de framtidsmulighetene vi har, og ønsker å se det i en større sammenheng.

Sofie Marhaug (R) [12:01:26]: Jeg og Rødt mener at elektrifisering av sokkelen først og fremst bidrar til å flytte klimagassutslipp, for det er ikke mindre fossil energi som produseres av at vi elektrifiserer; vi bare flytter eller eksporterer den energien.

Når det gjelder prioritering av kraften, er vårt forslag nettopp at de kriteriene skal ta hensyn til arbeidsplasser, klima og natur, sånn at vi får en reell prioritering av prosjekter som ikke bare handler om hvor lenge de har stått i køen, og hvor langt de har kommet i å bli realisert.

I Hurdalsplattformen har regjeringen skrevet at den vil lage en samlet plan for norsk vannkraft, vindkraft, solkraft og andre energi- og infrastrukturbygginger som krever konsesjon. Det er også en måte å forholde seg til disse (presidenten klubber) ...

Presidenten [12:02:31]: Har du eit spørsmål?

Sofie Marhaug (R) [12:02:32]: Spørsmålet er om det følges opp, og hvordan.

Statsråd Terje Aasland [12:02:35]: Aller først har jeg lyst til å si at de arbeidsplassene som er i viktige industrier for Norge, er viktig for denne regjeringen – i motsetning til Rødts veivalg, hvor de parkerer og vil sortere mellom ulike f.eks. industriarbeidsplasser og betydningen av disse i framtiden. Det synes jeg er veldig underlig, for jeg mener at tilgang på arbeid og å ha høy verdiskaping bidrar til både å trygge enkeltmennesket og også å trygge velferden vår som et viktig begrep i tiden framover. Da må også olje- og gassindustrien kutte klimagassutslipp, og vi må sørge for at vi klarer å være attraktive i en situasjon hvor vi kan tiltrekke oss nye investeringer i ny industri, f.eks. Det kan være batteriproduksjon, det kan være grønn hydrogenproduksjon osv. Da må vi sørge for at vi klarer å legge til rette for at vi bygger ut mer kraft og mer nett og bruker energien effektivt. Det er naturlig å se det i en sammenheng.

Mye har skjedd siden Hurdalsplattformen, og på energifeltet har det vært fullt trykk på det. Arbeidet med en helhetlig plan har ikke vært startet opp ennå, men både NVE og Statnett jobber med henholdsvis områdeplaner og områdeanalyser som viktige grunnlag for å gå videre med det arbeidet.

Presidenten [12:03:45]: Den ordinære spørjetimen er dermed avslutta.

Sak nr. 3 [12:03:48]

Referat

Presidenten [12:03:50]: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er kartet for i dag ferdig behandla. Er det nokon som ber om ordet før møtet blir heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.04.

